

Т О Л О С Р А Д З І М Ы

(812—813)
№ 27—28
Красавік
1964 г.
Цана
2 кап.

ВЫДАНИЕ БЕЛАРУСКОЙ СЕКЦИИ САВЕЦКАГО КАМИТЭТА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СВЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЕЖОМ

200 000 МАЗаў

Галоўны нанвеер Мінскага аўтамабільнага завода. Матэрыял аб гіганце айчыннага машынабудавання чытайце на 2 стар.

Спэцыяльны:

Д. Чаркасава
МАЗЫ АДПРАУЛЯЮЦА ў ДАРОГУ 2 ст.

І. Шамякін
ТАБЕ ЕСЦЬ КУДЫ ВЯРНУЦА 4 ст.

Ц. Грыгор'еў
УСПАМІНАЮЧЫ МІНУЛАЕ... 5—7 ст.

Артур Мілер
УРОК ЖЫВЫМ 6—7 ст.

Алесь Звонак
З ПЕСНЯІ У ВЯЛІКІМ ПАХОДЗЕ 8 ст.

ХРОНІКА. СПОРТ. ГУМАР.

ХРОНІКА

ПРОДНА. Калектыў азотнатукавага завода дотэрмінова выканаў кварталны план вытворчасці і адгрузкі сельскай гаспадарцы аміячнай салетры. Калгасы і саўгасы рэспублікі атрымалі тысячы тон каштоўных азотных угнаенняў.

БАРАНАВІЧЫ. Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР В. Казлоў уручыў вялікай групе рабочых, інжынераў і тэхнічных работнікаў і служачых, якія асабліва вылучыліся на бу-

даўніцтве і асваенні вытворчых магутнасцей першай чаргі Баранавіцкага баваўнянапапяровага камбіната, Ганаровыя граматы і Граматы Вярхоўнага Савета БССР.

ВІЦЕБСК. На заводзе гадзіннікавых дэталей пачалася масавая вытворчасць корпусаў для мужчынскіх ручных гадзіннікаў маркі «Вясна». Першая партыя новай прадукцыі ўжо адпраўлена Пензенскаму гадзіннікаваму заводу. На прадпрыемстве ідзе падрыхтоўка да вы-

«ЗОНД-1» У ПАЛЕЦЕ Паведамленне ТАСС

2 красавіка 1964 года ў Савецкім Саюзе з мэтай адпрацоўкі касмічнай сістэмы для далёкіх міжпланетных палётаў ажыццёўлен эксперыментальнага запуску шматступеньчатай ракет-носьбіта з аўтаматычнай станцыяй «Зонд-1».

Апошняя ступень удасканаленай ракет-носьбіта вывела на прамяжковую арбіту цяжкі штучны спадарожнік Зямлі, затым у зададзеным пункце прасторы з борта гэтага спадарожніка стартавала касмічная ракета, якая, надаўшы аўтаматычнай станцыі «Зонд-1» другую касмічную скорасць, вывела яе на траекторыю руху, блізкую да разліковай.

Уключэнне бартавой апаратуры станцыі «Зонд-1» праводзіцца аўтаматычна ў адпаведнасці з праграмай палёту, а таксама па радыёкамандах, падаваемых з Зямлі.

Са станцыяй «Зонд-1» было праведзена некалькі сеансаў сувязі.

БАРАТШАГ! — ДРУЖБА!

М. С. ХРУШЧОУ У БУДАПЕШЦЕ

У Будапешт з афіцыйным сяброўскім візітам прыбыла савецкая партыйна-ўрадавая дэлегацыя на чале с М. С. Хрушчовым.

Венгерская сталіца гасцінна прыняла дарагіх гасцей. На Усходнім вакзале дэлегацыю сустракалі Першы сакратар ЦК ВСРП, старшыня Венгерскага рэвалюцыйнага рабоча-сялянскага ўрада Янаш Кадар і іншыя кіраўнікі партыі і ўрада.

На плошчы перад будынкам вакзала сабралася каля 10 тысяч будапештцаў. На фасадзе вакзала і будынках насупраць яго словы прывітання на рускай і венгерскай мовах: «Вітаем пасланцоў савецкага народа — будаўніка камунізма». «З брацкай любоўю вітаем савецкую партыйна-ўрадавую дэлегацыю!».

Перад будынкам вакзала на плошчы адбыўся мітынг, на якім выступілі Янаш Кадар і М. С. Хрушчоў.

Янаш Кадар ад імя ЦК ВСРП, урада Венгерскай Народнай Рэспублікі, усяго венгерскага працоўнага народа гарача вітае савецкую партыйна-ўрадавую дэлегацыю і яе кіраўніка Першага сакратара ЦК КПСС, Старшыню Савета Міністраў СССР М. С. Хрушчова. У Вашай асобе, сказаў Янаш Кадар, я гарача вітаю вялікі савецкі народ, яго слаўны рэвалюцыйны авангард, заснаваны Леніным, — Камуністычную партыю Савецкага Саюза.

Ваш візіт — вялікая падзея ў жыцці нашага народа, у гісторыі савецка-венгерскіх дружалюбных адносін. Гэта дружба — трывалая апора нашага народа, залог нашага паспяховага сацыялістычнага будаўніцтва, мы пастаянна імкнемся да яе ўмацавання.

Невычэрпнай крыніцай поспехаў народаў, якія будуць новы свет, падкрэсліў Янаш Кадар, з'яўляецца згуртаванасць сацыялістычных краін. Старшыня Венгерскага рэвалюцыйнага рабоча-сялянскага ўрада выказаў перакананне, што ў выніку цяперашняга візіту савецкай партыйна-ўрадавай дэлегацыі брацкія сацыялістычныя адносіны паміж Савецкім Саюзам і Венгерскай Народнай Рэспублікай яшчэ больш умацаюцца.

М. С. Хрушчоў выказаў сардэчную падзяку ад імя членаў дэлегацыі за цёплыя дружалюбныя словы, сказаныя таварышам Кадарам, за брацкую сустрэчу. Ён перадаў самыя гарачыя шчырыя прывітанні і найлепшыя пажаданні ад працоўных Савецкага Саюза, верных сяброў і паплечнікаў венгерскага народа ў агульнай барацьбе за пабудову сацыялізма і камунізма, за мір ва ўсім свеце.

Мы, сказаў М. С. Хрушчоў, вельмі рады вашаму запрашэнню яшчэ раз наведаць вашу краіну, каб зноў сустрэцца з вамі, бліжэй пазнаёміцца з жыццём брацкага венгерскага народа, з яго вялікім вопытам у будаўніцтве новага жыцця. Будаўніцтва сацыялізма ў Венгрыі ідзе паспяхова, і гэта радуе савецкі народ, радуе ўсіх, хто змагаецца за перамогу вялікіх ідэалаў марксізма-ленінізма.

М. С. Хрушчоў выказаў упэўненасць, што маючыя адбыцца сустрэчы і гутаркі з Янашам Кадарам і іншымі венгерскімі кіруючымі дзеячамі будуць цікавыя, карысныя і сардэчныя. Ён павіншаваў працоўных Венгрыі з наступаючым святам венгерскага народа — 19-й гадавінай вызвалення і пажадаў новых поспехаў венгерскаму народу ў працы на карысць сваёй Радзімы, у барацьбе за ўмацаванне магутнасці і адзінства краін сацыялістычнага садружнасці, за трывалы мір на зямлі.

Затым члены савецкай дэлегацыі і сустракаючыя іх партыйныя і дзяржаўныя дзеячы Венгрыі накіраваліся па вуліцах Будапешта да рэзідэнцыі дэлегацыі. Усюды, дзе праявілі М. С. Хрушчоў і яго спадарожнікі, іх віталі тысячы будапештцаў.

пуску корпуса для арыгінальных гадзіннікаў «Вымпел».

БАБРУЙСК. Калектыў Бабруйскага завода нестандартнага абсталявання пачаў масавы выпуск устаноўак, прызначаных для мыцця аўтамабільных і трактарных дэталей пры рамонце. За гадзіну механізмы ўстаноўкі мыюць і высушваюць да 500 кілаграмаў дробных дэталей.

МЯДЗЕЛЬ. У раёне старо-

га Мядзеля, паблізу дарогі, што вядзе на возера Нарач, вырас новы бальнічны гардок. Шматлікія лячэбныя кабінеты, абсталяваныя найноўшай апаратурай, светлыя пакоі, фізіятэрапеўтычны, рэнтгенаўскі, зубны кабінеты, жаночая і дзіцячая кансультацыя, радыяльнае аддзяленне, інфекцыйны кабінет, стацыянар на 125 месц — усё гэта да паслуг працоўных.

ХРОНІКА

Мінскі аўтамабільны...

Гігант айчынага машынабудавання. Адно з буйнейшых у Еўропе прадпрыемстваў па выпуску вялікагрузных аўтамабіляў.

Нядаўна ў мінскіх аўтазаводаў было свята — з галоўнага канвеера сымшю 200-тысячны «МАЗ-200М». 200 тысяч беларускіх машын бягуць па дарогах розных краін свету, працуюць на вялікіх і малых будоўлях Радзімы. І калі прыходзіць на завод пісьмы са словамі падзякі за добры аўтамабіль, тыя, хто іх ствараў, радуецца: праца іх прыносіць карысць людзям.

Будаўнікі Краснаярскай ГЭС перакрылі Енісей. У іх гераічны працоўны подзвіг зрабілі ўклад і мінчане. Краснаярцы пісалі: «25 сакавіка паспяхова перакрылі Енісей. Калектыв аўтапраўніцтва «Краснаярскгэсбуд» дзякуе аўтазаводцам за своєчасную пастаўку запасных частак, што забяспечыла падрыхтоўку аўтамабіляў да перакрыцця ракі».

У дзень, калі дырэктар завода І. Дзёмін уручыў лепшаму шоферу краіны Герою Сацыялістычнай Працы М. Прыстаўку пашпарт 200-тысячнай машыны, на заводзе адбыўся мітынг. Тут былі і зусім маладыя рабочыя — нядаўнія выпускнікі тэхнічных вучылішчаў, дэмабілізаваныя воіны Савецкай Арміі, інжынеры, канструктары, якія скончылі вышэйшыя навучальныя ўстановы краіны. Былі і тыя, хто ў ліпені 1944 года пачынаў узводзіць гэты гігант.

Калісьці ў Чырвоным Урочышчы, дзе раскінуліся карпусы гэтага завода, былі рамонтныя майстэрні. Немцы разбурылі іх. Перад сваімі ўцёкамі яны сабралі тут шмат абсталявання, станкоў, прыбораў. Усё гэта фашысты збіраліся знішчыць, але ім не ўдалося ажыццявіць сваю задуму.

Будаўніцтва завода ў цяжкія пасляваенныя гады было подзвігам. Людзям не было дзе жыць (Мінск быў моцна разбураны фашыстамі), не хапала адзення і харчавання. Але завод будаваў.

Будаваць яго дапамагала ўся краіна. 16 год назад прыехаў з Каломны на дапамогу братам-беларусам кадравы рабочы Міхаіл Хватаў. Цяпер два яго сыны і дачка сталі побач з бацькам. На будаўніцтва ехалі рабочыя з Маскоўскага завода імя Ліхачова, з Кутаісі, Урала. Яшчэ да таго, як з канвеера пачалі сыходзіць першыя аўтамабілі, мінчане атрымлівалі дапамогу ад усёй краіны. Зараз больш 200 прадпрыемстваў савецкай Радзімы забяспечваюць мінскіх машынабудульнікоў

сыравінай, прыборамі, абсталяваннем.

Дызелі і электраабсталяванне прысылаюць прыбалтыйскія рэспублікі, Магнітагорск, Украіна шлюць метал і кокс, Яраслаўль — шыны і рухавікі, Літва — кампрэсары.

...Прайшло ўсяго тры гады, як пабудавалі завод, і ён выпусціў першыя пяцітонныя аўтасамазвалы. За імі з'явіліся 25-тонныя, за імі і 40-тонныя. Потым вытворчасць вялікагрузных машын была наладжана ў Жодзіна, дзе вырас другі аўтазавод — БелАЗ. Зараз жодзінцы выпускаюць аўтамашыны грузпадымальнасцю ў 40 і нават 60 тон, а мінчане спецыялізуюцца на выпуску машын МАЗ-500 і МАЗ-503. Зараз завод зноў рэканструюецца, пераабсталяваецца цэхі, будуецца новыя.

Новыя беларускія МАЗы будуць адказваць усім сучасным тэхнічным запатрабаванням. Кабіна, кузаў поўнаасцю зроблены з металу. Машыны станцы прыгажэйшымі. У гэтым дапаможа хімія. За апошні час у вытворчасць прыганяюцца афарбоўка машын ў розныя колеры высакаякаснымі лакафарбавымі пакрыццямі. І тут сваім вопытам, ведамі беларусам дапамагаюць і рускія, і украінцы, і іншыя.

У Ленінградзе створана школа перадавых метадаў працы. Тут аб'яднаны вопыт перадавікоў краіны, сабраны найвышэйшыя інструменты і прылады. Вялікая група мінскіх аўтазаводаў пабывала ў Ленінградзе. Рабочыя пазнаёмліліся з усімі дасягненнямі навукі і тэхнікі, а прыехаўшы дадому, падзяліліся з таварышамі ўсім, аб чым даведаліся самі.

Новыя машыны, як і іх малодшыя «браты», разіся па свеце славу аб індустрыяльнай Беларусі, аб людзях, якія іх стварылі. І калі гаварыць аб тых, хто сваімі рукамі робіць аўтамабілі, то абавязкова трэба ўспомніць і Дамітрыя Барашкіна, і братаў — Алега і Сямёна Карабко, і Аляксандру Казлоўскую, і Міхаіла Гарохава, і Канстанціна Шаціленю, і многіх, многіх іншых. Яны аддаюць любімай справе свае веды, умненне, здольнасці. І завод клапоціцца аб тых, хто на ім працуе. Пра Мінскі аўтамабільны даўно ўжо нельга сказаць, што ён стаіць за горадам. Некалькі вялікіх прадпрыемстваў сталіцы стварылі адзін вялікі Заводскі раён. Пры кожным з іх свой прыгожы сучасны жылы пасёлак для рабочых.

Ад цэнтра Мінска да аўтазавода можна даехаць трамваем, аўтобусам, тралейбусам. Дамы тут такія ж высокія, прыгожыя, з усімі выгодамі, як і на галоўных вуліцах горада. А колькі магазінаў — прадуктовых, прамтаварных, гаспадарчых.

У гарадку аўтазаводаў некалькі школ, паліклініка, дзіцячыя сады і яслі. Тое, што ў распараджэнні рабочых і іх дзяцей знаходзіцца ўсе гэтыя ўстановы, і тое, што імі ўсе карыстаюцца бясплатна (невялікая плата бярэцца толькі за ўтрыманне дзяцей ў садах і яслях), не здзіўляе

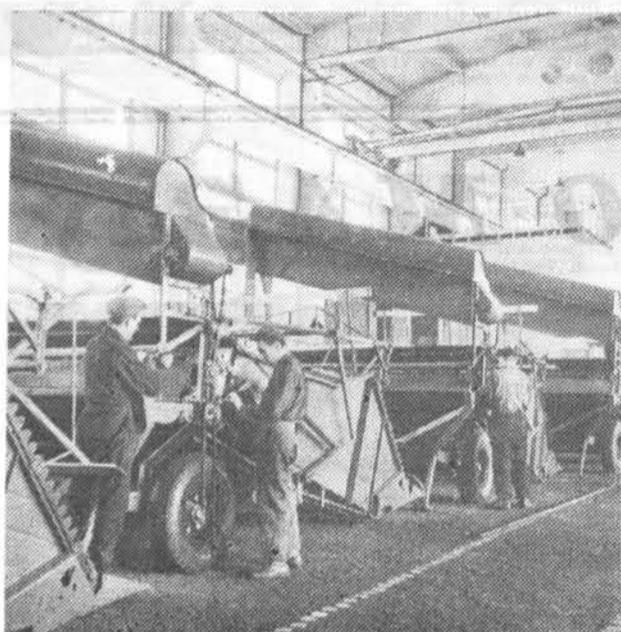
ў нас нікога. Мінскія аўтазаводцы, як і рабочыя любога прадпрыемства, могуць адпачываць на лепшых курортах. Іх дзеці праводзяць летнія канікулы ў піянерскім лагеры «Зубронак». Гэта для іх пабудаваны спартыўныя залы і пляжоўкі, дамы культуры і кінатэатры. ...Праходзяць гады. Усё

больш і больш добрых спраў на рахунку мінскіх аўтамабілебудульнікоў.

Вось чаму грамадскасць завода вырашыла напісаць кнігу нарысаў па яго гісторыі. У ёй будзе расказана аб мінулых днях, аб цяжкасцях і перамогах тых, хто сваімі рукамі пабудоваў завод, выпусціў першыя машыны. І тыя, што прыдуць на завод праз многа год, даведаюцца аб яго гісторыі. «А гісторыя яго пішацца не ў цыпы кабінета, як адначала заводская шматтыражка «Аўтазаводзец»... а па дарогах і па бездарожжы неабсяжных зямных прастораў. Пішацца магучымі МАЗамі, якія без стомы працуюць на шматлікіх новабудоўлях краіны і ў 43 зарубежных краінах. І праца гэта вымяраецца не лікам старонак, а мільёнамі тон перавезенага груза, тысячамі кіламетраў, адзначаных на спідометры. Бягуць па дарогах машыны з серабрыстымі зубрамі на радыятарах, пакідаючы на зямлі след, змяняючы яе аблічча».

Д. ЧАРКАСАВА.

БУДНІ СЯМІГОДКІ

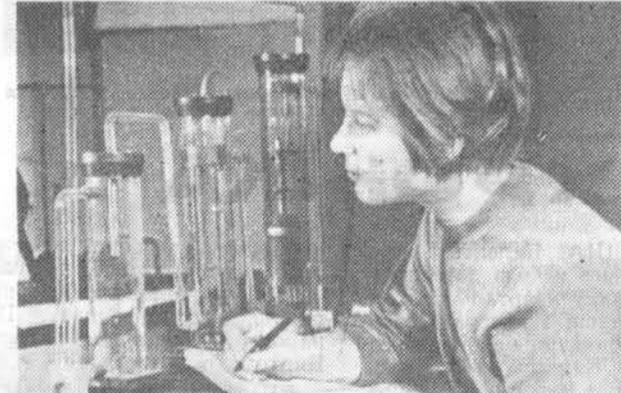
Сборка камбайнаў на Гомсельмашы.

Сотні навучэнцаў Маладзечанскага прафесійна-тэхнічнага вучылішча № 21 удзельнічаюць у мастацкай самадзейнасці. Юнакі і дзяўчаты паспяхова займаюцца ў харавым, танцавальным, драматычным і іншых гуртках.

Універсітэт на грамадскіх пачатках арганізаваны ў Брэсцім тэхнікуме чыгуначнага транспарту. НА ЗДЫМКУ: чарговыя заняткі ў аддзяленні радыстаў.

Дзесяткі маладых спецыялістаў — выпускнікоў Мінскага палітэхнікума паедуць у гэтым годзе на заводы рэспублікі. НА ЗДЫМКУ: студэнтка Н. ЮРКОВА — будучы тэхнік-механік.

ЗДРАЎНІЦЫ БЕЛАРУСІ ДА НОВАГА СЕЗОНА

Як расшыраецца сетка беларускіх здраўніц, колькі працоўных рэспублікі яны абслужаць у гэтым годзе? З гэтымі і іншымі пытаннямі, звязанымі з адпачынкам і лячэннем рабочых і служачых, звярнуліся мы да старшыні Беларускага рэспубліканскага савета па ўпраўленню курортамі прафсаюзаў Браніслава Шалькевіча.

— Так, сетка нашых здраўніц расшыраецца, — адказаў Браніслаў Вікенцьевіч. — У маі адкрыецца новая, трынаццятая па ліку, здраўніца прафсаюза Беларусі — дом адпачынку «Нарач». У 500 метрах ад цудоўнага беларускага возера ў сасновым лесе ўзведзены два будынкі: галоўны чатырохпавярховы корпус на 265 чалавек і побач з ім — трохпавярховы на 100 адпачываючых. У канцы года ўвойдуць у эксплуатацыю яшчэ два карпусы на 100 чалавек кожны.

У Бабруйскім санаторыі імя Леніна ў гэтым годзе ўвойдуць у строй новая водагразельчэбніца і гаспадарчы корпус. Аддзяленне для лячэння страўнікавых хворых на базе мясцовай мінеральнай вадзі расшырана. Праектуецца ўзвядзенне галоўнага корпуса санаторыя імя Леніна першапачаткова на 250 чалавек, а потым на 500, з клубам, сталавай. Будаўніцтва будзе распачата ў 1965 годзе.

Новы клуб і сталавая пабудаваны ў доме адпачынку «Чонкі». Ідзе збудаванне санаторыя для страўнікавых хворых у Ждановічах. Першая чарга санаторыя на 250 чалавек павінна ўступіць у эксплуатацыю ў 1965 годзе.

Распрацоўваецца праект будаўніцтва санаторыя ў 10 кіламетрах ад Рагачова. Акрамя таго, мы мяркуюем пабудоваць два вялікія пансіянаты ў наваколлі Мінска, на берагах вадасховішча.

— Колькі ж чалавек змогуць карыстацца пуцёўкамі ў здраўніцы прафсаюзаў — які рэспубліканскія, так і за межамі Беларусі?

— Рэспубліканскія здраўніцы прафсаюза абслужаць у 1964 годзе 70 000 чалавек. 66 000 працоўных БССР змогуць пабыць па прафсаюзных пуцёўках у санаторыях і дамах адпачынку Савецкага Саюза ў Крыме, на Каўказе і ў іншых месцах.

С. ЯФІМАУ.

10 000 НУМАРОЎ

«СОВЕТСКОЙ БЕЛОРУССИИ»

Выйшаў у свет дзесяцітысячны нумар газеты «Советская Белоруссия» — органа Цэнтральнага Камітэта КПБ, Вярхоўнага Савета і Савета Міністраў БССР.

Гэтай падзеі быў прысвечаны сход прадстаўнікоў партыйных, савецкіх, прафсаюзных і камсамольскіх арганізацый, які адбыўся ў Палацы культуры прафсаюзаў Беларусі. З дакладам выступіў рэдактар газеты «Советская Белоруссия» А. К. Зінін, які расказаў аб шматгадовым шляху газеты.

На пасяджэнні былі зачытаны прывітанні ад газеты «Правда», Саюзаў журналістаў СССР і БССР, Савецкага камітэта абароны міру, калектыву Мінскага трактарнага завода, раду іншых арганізацый і выданняў. На імя газеты паступілі шматлікія прывітанні з розных гарадоў рэспублікі і краіны.

У сувязі з выхадам 10-тысячнага нумару Вярхоўны Савет СССР узнагародзіў газету «Советская Белоруссия» ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцягу. Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР вялікая група супрацоўнікаў рэдакцыі газеты «Советская Белоруссия», рабселькораў, грамадскіх расправадзвальнікаў друку, работнікаў сувязі і друкарні выдавецтва «Звязда» ўзнагароджана ганаровымі граматамі і Граматамі Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

ГЭТА БЫЛО У ІВЯНЦЫ

Гісторыя, пра якую пойдзе размова, адбылася ў Івянцы.

Як і ўсюды, у гэтым невялікім беларускім гарадку, жывуць добрыя савецкія людзі, якія заўсёды гатовы дапамагчы адзін другому. Вось аб адным такім выпадку, што здарыўся ў Івянцы, мне і хочацца раскажаць.

... Маленькая Аня выйшла на кухню, дзе весела патрэскаваў у печы агонь. Маці некуды пайшла, а бацька быў на рабоце. Ён працуе ў кузні, тут жа ў вёсцы Казарэзы.

Гуляючы з лялькай, Аня падняла яе да печы. Яркае полмя асвятляла спалоханыя вочкі дзяўчынкі. Калі б Аня была старэйшай, яна кінула б ляльку, якая пачала гарэць, і ўсё было б добра. Але трохгадовай дзяўчынцы стала шкада сваёй любімыцы. Яна прыціснула яе да грудзей і спрабавала патушыць. Загарэлася сукенка. Аня выбегла на вуліцу...

Першым убачыў яе рабочы саўгаса «Радзіма» Цімафей Лукашык. Ён кінуўся да дзяўчынкі, збіў полмя і ўзяў яе на рукі. У гэты

час з-за павароту паказалася машына. Шофер малака-завода Часлаў Ахрэмчык ехаў на ферму.

— Хутэй у бальніцу! — крыкнуў Цімафей Чаславу.

Шофер развярнуў машыну. Праз дзесяць мінут дзяўчынка была ўжо ў бальніцы.

Галоўны ўрач бальніцы Рыгор Бабейка і ўрач Юрый Беражны, аглядзеўшы дзяўчынку, устанавілі апёкі другой і трэцяй ступені. Яны разумелі, што перанесці такія апёкі ў гэтым узросце вельмі цяжка. Аказаўшы першую дапамогу, урачы прыйшлі да вываду, што ёй неабходна ўнутрывеннае ўвядзенне плазмы — вадкай часткі крыві. Але васьмь гада, здарылася так, што плазма ў Івянецкай бальніцы была на зыходзе. Тады галоўны ўрач звязався з раённай бальніцай у Стаўбцах. І вось ужо шофер Валянцін Цімаховіч спяшаецца Стаўбцоў у Івянец. А

ўперадзе — пяцідзесяцікіламетравы шлях...

Дзяўчынка была ў гарацы. Арганізм маленькай пацыенткі амаль не супраціўляўся...

Валянцін Цімаховіч даставіў плазму своечасова.

Вестка аб няшчасным выпадку з Аняй, дачкой каваля Генадзя Чарнушэвіча, хутка стала вядома ўсім. Загадчык Рубажэвіцкай аптэкі Станіслаў Вількоцкі часта званіў у бальніцу і пытаўся, ці не патрэбны якія лякарствы. Галоўнаму ўрачу званілі незнаёмыя людзі, турбаваліся. І калі тэлефаністка мясцовага вузла сувязі Яніна Лаўрыновіч чула ў тэлефоннай трубцы імя Ані Чарнушэвіч, яна адразу ж выклікала неабходны аб'янт.

Хутка ў барацьбу за вы-

ратаванне Ані ўключыліся і ўрачы Мінска. Па ўказанню міністра аховы здароўя БССР Інсарава ў Івянец выехала вопытная ўрач-агальна-рынголаг Валянціна Герасімовіч. Аглядзеўшы Аню, яна дала каштоўныя парады мясцовым урачам. Суткімі дзяжурлі для ложка дзяўчынкі медсёстры Данута Калантай, Станіслава Бурак і іншыя, гатовыя ў любую хвіліну прыйсці на дапамогу. Многае зрабілі для выратавання яе жыцця ўрачы Юрый Беражны і Рыгор Бабейка.

Жыццё Ані было дорага ўсім. Спачатку ў палагу, дзе ляжыць з маці Аня, зайшоў сакратар партарганізацыі саўгаса «Радзіма» Фама Чышэвіч, потым група вучняў. Яны прынеслі для Ані цікавыя кніжкі. Наведлі Аню і вучні мясцовай музычнай школы. Мясцік мясцовай фабрыкі керамічных вырабаў Мікалай Несціраўскі прынес Ані прыгожую вазу, якую камсамольцы фабрыкі спецыяльна зрабілі для яе.

Хвалюючыся, пераступіла парог кабинета галоўнага ўрача камсамолка Вера Рудовіч, швачка наміната бытавога абслугоўвання.

— Гэта для Ані, — сказала яна, перадаючы сукеначку. — Ад нашых дзяўчат...

І вось прайшло некалькі тыдняў. Аня ўжо ўсміхаецца, весела глядзіць сваімі сінімі, як васількі, вочкамі. З яе тварыка сыходзяць плямы апёкаў. Хутка зажывуць і ручкі дзяўчынкі.

— Плямаў ад апёкаў амаль не застаецца, — гаворыць галоўны ўрач Рыгор Бабейка.

Пройдуць гады. Вырасце Аня Чарнушэвіч і на ўсё жыццё застанецца ўдзячнай людзям за клопаты аб ёй.

В. ШЫМУК.

НА БЕРАЗЕ ІКАЗНЕНСКАГА ВОЗЕРА

На восемнацатым кіламетры дарогі Браслаў—Полацк на невялікім узгорку размясціўся адзін са старажытных населеных пунктаў Беларусі — вёска Іказнь. У хроніцы канца XVI стагоддзя ёсць наступны запіс: «Іказнь — каменны замак і драўляны горад». Паблізу заходняга берага Іказненскага возера знаходзіцца востраў, дзе калісьці быў замак. Востраў злучаўся з берагам мастом, свай ад якога ў час малой вады бачны і цяпер.

Зараз вёска перажывае сваю другую маладосць. У далёкае мінулае адыйшла цяжкая ручная праца. Яе замянілі машыны. На калгасных палях працуюць 9 трактараў, 4 камбайны і многа іншай сельскагаспадарчай тэхнікі. Калгас мае 6 аўтамашын, пілараму, мельніцу, у кожнай брыгадзе пабудаваны тыпавыя жыллагадоўчыя памяшканні.

У вёсцы Іказнь працуюць сярэдняя школа,

паштовае аддзяленне, бібліятэка, клуб, медыцынскі пункт, магазін, аўтобусная станцыя. Сярэдняю адукацыю атрымліваюць дзеці калгаснікаў. Калектыў школы ганарыцца многімі сваімі выхаванцамі. Сярод іх настаўнікі, інжынеры і тэхнікі, спецыялісты сельскай гаспадаркі. Механізатар Канстанцін Гарачка завочна закончыў Мінскі політэхнічны інстытут. У школе з павагай успамінаюць Славаміра Хадаронка. У час вучобы ён захапіўся паэзіяй, а зараз яго вершы сустракаюцца ў абласным і рэспубліканскім друку.

Кнігі, газеты, радыё трывала ўвайшлі ў быт калгаснікаў. Усё больш з'яўляецца тэлевізараў. Жыхары вёскі Іказнь выпісваюць 210 экзэмпляраў газет і часопісаў. У клубе кожны дзень дэманструюцца кінафільмы, ідуць канцэрты мастацкай самадзейнасці.

І. ДУБОУСКІ.

КАРМА

Вёска Карма знаходзіцца ў дваццаці кіламетрах ад Добруш. Толькі за пасляваенныя гады тут пабудавана каля 800 новых жылых дамоў, дом культуры, сярэдняя школа, два магазіны, намінат бытавога абслугоўвання, медпункт, радыёвузел, дзіцячыя яслі. З'явіліся новыя вуліцы. Больш 500 жанкоў і дзяўчат з Кармы скончылі сярэднія і вышэйшыя навучальныя ўстановы краіны. Сын калгасніка Сцяпан Рыдкін, — зараз дацэнт Маскоўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Ламаносава, з Кармы выйшаў вядомы беларускі пісьменнік Іван Шамякін. Андрэй Рэдкін атрымаў званне інжынера-будульніка і працуе ў Севастопалі. Сялянскі хлопец Аляксандр Мальцаў стаў дацэнтам Мінскай вышэйшай партыйнай школы. Аляксей Церашкоў — генерал, у гады Вялікай Айчыннай вайны ён быў удастоен звання Героя Савецкага Саюза. А маму не вядома імя беларускага мастака Акіма Шаўчэнка? Ён стварыў сотні карцін, многія з якіх экспанаваліся на абласных, рэспубліканскіх і ўсеагульных мастацкіх выставах. Зараз Акім Шаўчэнка працуе выкладчыкам у мастацкім вучылішчы ў Мінску.

Многія дзеці калгаснікаў пасля заканчэння вучылішча ў родную вёску. Сярод іх Янаў Калінін, Аляксей Парукаў, Ганна Малачова, Нічыпар Парукаў, якія працуюць настаўнікамі мясцовай школы. Дарэчы, Нічыпар Парукаў свабодны ад заняткаў час прысвечвае літаратурнай дзейнасці. Ён ужо выдаў зборнік апавяданняў для дзяцей «Калючыя гошчы». Любоў да літаратуры настаўнік прышчэпае і сваім выхаванцам: школьны літаратурны гурток выдае рукапісны часопіс «Каласок» з вершамі і апавяданнямі навучэнцаў. Былыя намянікі калгасніка Васіль Капытоў, Пётр Соці, Павел Пыжкоў кіруюць буйнымі калгасамі.

А. КУРЛОВІЧ.
Добрушскі раён.

Спартсмены блакітнай дарожкі на Сомы прыступілі да трэніровак. НА ЗДЫМКУ: спартсмены таварыства «Спартак» на чарговай трэніроўцы, на прыроднім плане — майстар спорту Мікалай Шырзеў.

Фота В. СТАРЧАНКАВА.

Аўтамабілі бясплатна

Савецкі ўрад прыняў рашэнне аб забеспячэнні інвалідаў Айчыннай вайны і іншых інвалідаў з ліку ваеннаслужачых палешанымі транспартнымі сродкамі. Інвалідам, якія страцілі здароўе пры абароне нашай сацыялістычнай Радзімы або ў час ваеннай службы, пачынаючы з 1964 года, будучы кожны 10 год бясплатна выдавацца мікралітражныя аўтамабілі «Запарожак» з ручным кіраваннем.

Навучанне ваджэнню аўтамабіля арганізуецца органамі сацыяльнага забеспячэння. Прычым самі навучэнцы не будуць неці ніякіх расходаў, звязаных з навучаннем. Інвалідам з іншых гарадоў на час навучання будучы прадастаўляцца бясплатна інтэрнат, харчаванне і бясплатны праезд да месца навучання.

На чатыры кантыненты

У Еўропе, Азіі, Афрыцы, Амерыцы пабываюць ў гэтым годзе савецкія турысты. Першыя групы масквічоў, жыхароў Украіны, Грузіі, Арменіі, Далёкага Усходу ўжо ажыццявілі цікавае падарожжа на Кубу. У красавіку пачнуцца паездкі на цеплаходах па Дунаю. Пяць краін перасякае гэты водны маршрут. Савецкіх турыстаў чакаюць і ў Мексіцы, Фінляндыі, Індыі, ААР. Тысячы працоўных пабываюць і ў сацыялістычных краінах, а таксама ў Аўстраліі і Францыі.

МАРА ЧАЛАВЕЦТВА

Праблема даўгалецця заўсёды была і застаецца самай хвалючай і важнай для чалавецтва. На працягу тысячагоддзяў людзі марылі жыць не менш 150—200 год, захаваўшы здароўе, творчыя сілы і прыгажосць.

Працягласць жыцця чалавека залежыць ад вельмі вялікай колькасці фактараў, не толькі біялагічных, але і сацыяльна-эканамічных. Цікава прывесці некалькі прыкладаў. Калі ў цэлым па нашай краіне на сто тысяч чалавек ва ўзросце 100 год і старэй, дык у нас у Беларусі — 13 чалавек. Па даўгалеццю мы займаем пятае месца, уступішы першае месца Азербайджану, Грузіі, Арменіі і Літве.

Колькасць асоб ва ўзросце ста год і болей у пераліку на сто тысяч насельніцтва складала ў СССР у 5—7 разоў больш, чым у ЗША,

у 15 разоў больш, чым у Англіі і Францыі, і ў сто разоў больш, чым у Японіі.

НА ГРАМАДСКІХ ПАЧАТКАХ

ГРОДНА. Тут пачала працаваць музычная школа на грамадскіх пачатках. У ёй займаюцца ўдарнікі і члены брыгад камуністычнай працы прамысловых прадпрыемстваў і будоўляў горада, работнікі ўстаноў. Яны вучацца іграць на баяне, скрыпцы, акардэоне, кларнеце і фартэп'яна, знаёмяцца з тэорыяй музыкі. Сваю працу і веды бясплатна адаюць навучэнцам выкладчыкі Гродзенскай дзіцячай музычнай школы Н. Г. Пільдзюк, І. Н. Сіманова, Л. Г. Кот, В. Д. Ушакова, І. І. Аўраменка і іншыя.

Тэрмін навучання розны чан на чатыры гады. За гэты час выхаванцы школы атрымаюць падрыхтоўку ў межах праграмы няпоўнай сярэдняй музычнай школы.

КАТЭРЫ - МАЛЮТКІ СА ШКЛОПЛАСТЫКАЎ

Калектыў Бабруйскага суднарамонтнага завода наладзіў серыйную вытворчасць самаходных катэраў-малютак са шклопластыкаў.

— Новае судна, — паведаміў дырэктар прадпрыемства В. Талстакораў, — вырабляецца са шкляной тканіны, прапітанай поліэфірнымі смольмі, мае дзве сценкі і каля бартоў — паветраныя скрынкі. Гэта забяспечвае поўную непатапляемасць. Малютка — прагулачна-выратавальнае судна. Яго грузавая здольнасць 500 кілаграмаў, даўжыня каля 5 метраў, шырыня 1,2 метра і вышыня борта 67 сантыметраў. У закрытай частцы катэра ўстаноўлен мотор магутнасцю 14 конскіх сіл. Ён развівае хуткасць да 35 кіламетраў у гадзіну.

Першыя катэры-малюткі накіроўваюцца на Мінскае мора.

У Мастах на адной з прырочных вуліц узвышаецца прыгожы двухпавярховы будынак. Гэта музычная школа. Яна існуе ўсяго пяць год, але паспела ўжо заваяваць вялікую папулярнасць. Юным грамадзянам горада тут прадастаўлена магчымасць развіваць свае музычныя здольнасці.

НА ЗДЫМКУ: дырэктар музычнай школы Віктар Багатаў на рэпетыцыі з юнымі баяністамі.

Фота З. БРУКА.

Фота В. СТАРЧАНКАВА.

ТАБЕ ЁСЦЬ КУДЫ ВЯРНУЦА

УРывак

з РАМАНА

«СЭРЦА

НА ДАЛОНЬ»

— Я не ўмею і не люблю раска-
зваць пра гэта. У мяне няма слоў. Яны
здаюцца мне абразлівымі, звычайныя
словы. Я не маю права расказваць
спакойна. Але, бачыш, расказваю.
Прайшлі гады... Я добра ведаў фізія-
логію, вучэньне Паўлава... Але калі
адзін хворы неяк пачаў даказваць
мне, што мозг можа згарэць ад думак,
я паверыў яму. Бо помню, як стаў
гэта дзве гадзіны, учыніўшыся рукамі
ў падаконнік. Каб там быў Лотке, я,
безумоўна, выдаў бы сябе. Як толькі
не згарэў мой мозг ад тысячы планаў
выратавання асуджаных! Яны мяня-
ліся з малакавай хуткасцю. Першыя
здаваліся рэальнымі! Я паміраў, але
выратаваў таварышаў. Але па меры
таго, як разгортваліся падзеі на пло-
шчы, я бачыў, пераконваўся: памру —
і нічога не зраблю. О, яны ўмелі за-
страхаваць сябе ад любых нечакан-
сцей у часе пакарання нашых людзей!
Машына іх дзейнічала бездакорна.

Шыбеніц паставілі чатырнаццаць.
Калі сапёры скончылі сваю працу, у
кузаў машыны забраўся тоўсты фа-
шыст у форме жандармерый. Грузавік
ціха і плаўна падыходзіў да шыбеніц,
вельмі дакладна спыніўся, і кат зама-
цоўваў вярхоўку. Пеглі былі загадаў
завязаны з двух бакоў. Ён хутка на-
кідаў малую пятлю на перакладзіну
і, каб заціснуць і... правярць трыва-
ласць, хапаўся за вялікую пятлю ру-
камі і павісаў над кузавам. Усе рухі
ката былі разлічаныя, дакладныя —
ніводнага лішняга, як па канвеейнай
лініі. І гэта было жудасна.

Кадры мяняліся... Грузавікі з са-
пёрамі адышлі. На нейкі момант пло-
шча апусцела. А потым з вуліцы, якая
называлася пры іх Паркавай, выехаў
узвод матацыклістаў. Яны развярну-
ліся за шыбеніцамі і накіравалі куля-
мёты на парк, на царкву і на Савец-
кую вуліцу. Праз хвіліну па Гандлё-
вай прыйшлі два бронетранспарцёры.
Яны сталі ў супрацьлеглых баках пло-
шчы, і іх буйнакаліберныя кулямёты
пагражалі руінам цэнтру горада і на-
шай пажарнай. Кулямётчык глядзеў
на мяне. Я бачыў яго вочы, маладыя,
насяражаныя, пільныя.

Прагрукала па бруку зондэркаманды.

Карнікі ўтварылі першы ланцуг ва-
код шыбеніц. Воддаль, таксама ланцугом,
стала паліцыя ўнутранага парадку —
«бобікі». Яны ж выконвалі дру-
гую ганебную місію: зганялі народ.
Сабралі чалавек пяцьсот.

Здаецца, дурны і падлы Гвоздзік
крыкнуў у дзяжурцы: «Хлопцы! Ле-
зем на каланчу! Камуністаў будучы
вешаць».

«Але, на каланчу! Адтуль від-
ней», — падумаў я, не ведаючы, які
чарговы план з'явіцца там, у вышыні.
Усе мае планы рушыліся. Што мож-
на зрабіць аднаму супроць матацыклі-
стаў, бронетранспарцёраў, сотні геста-
паўцаў? Але я ўсё яшчэ спадзяваўся,
што з'явіцца нейкі асаблівы план.
Каб там, на каланчы, стаў кулямёт,
як на вышыцы каля паліцэйскай упра-
вы! А то ў мяне не было нават піста-
лета.

Каля лесвіцы мяне затрымаў Хін-
дэль.
«На каланчы — гестапа», — ці-
ха сказаў ён і, узяўшы за локаць,

павёў у свой кабінет. Мы сталі ўдвух,
беларус і немец, каля адчыненага ак-
на і моўчкі глядзелі на плошчу, на
злавесныя шыбеніцы, на якіх вецер
гойдаў вярхоўкі, на гестапаўцаў і на
натоўп. Што адчуваў Хіндэль у той
час? І ўвогуле, што за чалавек ён
быў?

Прыехала «высокае начальства» —
фельдкамандант Шміт, начальнік СД
штурмбанфіюрэр Бругер, афіцэры ге-
стапа і СС. Следам за імі лакеі —
бургамістр Цыгчанка, начальнік палі-
цыі Лучынскі, іншыя здраднікі. Я
шмат каго з іх добра ведаў. У мае
падпольныя абавязкі ўваходзіла вы-
вучэньне ворагаў.

І вось... Недзе ўнізе, на Савецкай,
непрыемна зараўла сірэна. Два вялі-
кія чорныя фургоны, за імі грузавік з
эсэсаўцамі хутка выехалі на плошчу і,
крута павярнуўшыся, спыніліся ка-
ля першай шыбеніцы. Гестапаўцы са-
скочылі з машыны, адчынілі дзверы
фургонаў, па двое залезлі ўсярэдзіну і
пачалі выкідаць асуджаных. Так вы-
штурхоўвалі спакутаных людзей,
што колькі чалавек не ўстаялі на на-
гах і ўпалі на брук.

Хіндэль прашптаў па-нямецку:
«Асуджаных не б'юць! Свола-
чы!»

Здалёк яны былі падобны адзін на
аднаго, нашы таварышы. Асабліва
мужчыны. З чорным ад катаванняў
тварамі, з ускудлачанымі валасамі, у
падраных сарочках, са звязанымі за
спіной рукамі, босыя... Але ўсё адно я
адразу пазнаў Паўла. Яго выхнулі з
фургона не першым. Але ён адразу
прайшоў наперад і стаў побач з чала-
векам з белага галавой. Гэтага чалаве-
ка я таксама пазнаў. Разы два сустра-
каў у Паўла. З тых, каго я ведаў, ён
быў бадай што самы старэйшы, вы-
глядаў за паўсотню год. Але, знаём-
чыся, назваў сябе, як юнак, сур'ёзна,
без усмешкі: «Саша». Так да яго
звяртаўся і Павел. У часе сустрач ча-
лавец гэты больш маўчаў і слухаў,
што казалі другія. Але па тым, як
ён слухаў, я адразу зразумеў, што гэта
адзін з кіраўнікоў падполля. Калі
пасля я запытаў у Паўла, хто такі
Саша, той адказаў з хітрай усмеш-
кай:

«Саша. Пакуль што проста Саша».

Тады нават крыху пакрыўдзіла,
што мне, падпольшчыку, які выканаў
ужо не адно баявое заданне, не да-
вараюць. Але канспірацыя ёсць канспі-
рацыя — гэта я разумеў. І ўсё-такі
цяпер мне шкада, што я так мала ве-
даў Аляксандра Якаўлевіча Дубецка-
га — другога сакратара гаркома. Ды
і другіх таксама... Тады там, у пажар-
най, помню, балюча было, што я не
ведаю нават прозвішчаў сваіх тавары-
шаў. Не, я ўсё яшчэ ліхаманкава ду-
маў, як памагчы ім. Няхай бы лепш і
я і яны, асуджаныя, загінулі ад куль,
у барацьбе, чым на шыбеніцах. Але
што я мог зрабіць? Адзін мой рух —
і мяне знішчылі б. Взяняў было
больш, чым чатырнаццаць. Я палі-
чыў — дваццаць тры чалавекі. Шэсць
жанчын... Але, жанчын было шэсць.
Яны трымаліся разам, у цэнтры гру-
пы.

Фургоны адышлі. На іх месца стаў
грузавік з адкінутымі бартамі, з пры-
мацаванымі ззаду ўсходцамі. Па
ўсходцах гэтых у кузаў падняліся два
чалавекі — тоўсты гестапавец-кат,
які вешаў вярхоўкі, і малады фашыст
у форме армейскага афіцэра. Юрыст.
Ён пачаў чытаць прыгавор крыклівым
голасам. Але дрэнна ён вывучыў ру-
скую мову, перакручваў словы, толькі
асобныя з іх я разбіраў. Звычайнае
фашыскае абвінавачанне ў банды-
тызме, забойствах, дыверсіях. І рап-
там... усё гэтае з нямецкай дакладна-
сцю адрэцэпіраванае прадстаўленне
было паламана. Звонкі і ясны жаночы
голас загнуў словы прыгавору пес-
няй. Якой песняй! Той, якую я спяваў
дагэтуль толькі аднойчы, шэптам, на
кватэры ў Паўла. І слоў яшчэ ўсіх не
ведаў. Але музыка яе жыла ў маім
мазгу, у сэрцы.

Пусть ярость благородная
Вскипает, как волна.
Идет война народная,
Священная война.

Шыкович адчуў нешта накшталт
прыступу астмы, з шумам выдыхнуў
паветра.

Яраш на момант змоўк, падняўся з
зямлі і, ужо стоячы, паўтарыў словы
песні ціха, пранікліва:

— Идет война народная, священ-
ная война.

І песню падхапілі ўсе асуджаныя.
Матыў яе, без слоў, перакінуўся ў на-
тоўп рабочых. Начальнік СД закры-
чаў, адарваўся ад світы, падбег да
асуджаных, пагражаючы пісталетам.
Гестапаўцы прыкладамі аўтаматаў
глушылі песню. Бронетранспарцёр па-
сунуўся на рабочых, ледзь не зада-
віўшы паліцаў. Даў чаргу кулямёт.
Кулі прасвіталі каля нашага акна.
Хіндэль баязліва асунуўся за сцяну.
А я глядзеў... Знік з кузава «праку-

рор». Астаўся адзін кат. І вось геста-
паўцы за рукі паднялі туды першага
асуджанага. Яны спыталіся. Яны білі
яго. Білі Паўла. Гэта быў ён. Павел
не ішоў пакарліва. Ён так рвануўся,
што два дужыя гестапаўцы зваліліся
з кузава на зямлю. Павел закрычаў
у натоўп:

«Таварышы! Браты нашы і сёстры!
Адпомсціце за нас! Біце праклятых
фашыстаў! Каб духу іх не было на
нашай зямлі! Мы паміраем з вёрай у
перамогу! За Радзіму! За партыю на-
шу! За народ!»

Не ўсё, безумоўна, удалося яму
сказаць. Яны білі яго, шматгалосым
гоманам глушылі яго словы. Але ён
крыкнуў менавіта гэтыя словы. Я па-
чуў іх сэрцам. І яшчэ ўбачыў, як да
машыны падбег Лучынскі, доўгі, су-
тулы, гэты панок, падлы нацыяналіст,
заўсёды хадзіў з нагайкай. Войт, пры-
служнік. Ён ударыў гэтай нагайкай
Паўла па твары. Заварушыўся на-
тоўп. Загаласлі жанчыны, Я не пом-
ню, што я зрабіў: застагнаў, заскрыга-
таў зубамі?... Але Хіндэль схопіў мяне
за руку і пацягнуў ад акна.

«Адыдзі! Дураны! Ідыёт? Ты чуюш?
Пачуюць», — ён лаяўся па-руску,
па-нямецку; у яго выцягнуўся, пабя-
леў твар і здзіўна трэслася барада. Я
адіхнуў яго. Але ў гэты міг, калі я
адварнуўся, Паўла павесілі. Машына
адышлася, і цела яго сутаргава курчы-
лася ў паветры.

Павел! Паша! Друг ты мой дарагі!
Нікога, здаецца, я так не любіў, як
цябе, вясёлы, ясны, сардэчны чалавек.
Жудасна захаладала ў мяне ўсярэд-
ку. Выцман спынілася кроў, і астылі
думкі. Яны сталі цвярозныя, халод-
ныя, жорсткія. І адразу прыйшло не-
пахіснае рашэнне. Цяпер я ведаў,
што мне рабіць. Я не выратую вас
цяпер, сябры мае, бо адзін, без зброі,
перад такой зграяй ашалелых ад кры-
ві сабак. Але я буду помсціць. Пом-
сціць! І першая кара будзе таму, каму
вы калектыўна вынеслі прысуд. Лу-
чынскі памрэ сёння!

«Сёння!» — відаць, я замацаваў
гэтае рашэнне ўголас, бо Хіндэль spy-
таў:

«Што сёння?»

Я не адказаў. Яму зрабілася блага:
пачало ванітаваць, ён узваліўся на
пісьмовы стол. Я астаўся каля акна
адзін. Вось павесілі ўжо другога ча-
лавека. Трэція была дзюўчына. Пар-
тызанская сувязная Надзя Кузьмен-
ка. Пасля я даведаўся: яе арыштавалі
на дарозе, знайшоўшы ў кошыку пад
грыбамі міну.

Яна крычала пракляцці катам.

Натоўп маўчаў. Натоўп, напэўна,
застыў, як і я. Кожны чалавек у гэты
міг да нечага рыхтаваў сябе. Прымаў
рашэнне.

Мал. Ю. АРХІПАВА.

НАПЯРЭДАДНІ СЛАЎНАГА ДВАЦЦАЦГОДДЗЯ

Паважаныя
землякі!
У ліпені гэтага года
спаўняецца дваццаць год
з дня вызвалення Бела-
русі ад нямецка-фашыс-
цкіх акупантаў.
Многія з вас у суровыя
гады вайны прымалі
ўдзел у барацьбе за вы-
зваленне Беларусі ў ра-
дах Савецкай Арміі, парты-
занскіх атрадах, пад-
польных арганізацый
або ў фашысцкай няволі

сваімі справамі садзейні-
чалі перамозе.
Некаторыя, трапіўшы
у вайсковыя фарма-
ванні, паліцыю, бачылі,
як акупанты здзекавалі-
ся з нашых людзей, ад-
чувалі ганебнасць свайго
станавішча і шукалі
шляхі выйсця з яго.
Нашы суайчыннікі з
Амерыкі, Аргенціны і
іншых краін, жыўчы за
мяжой, па меры магчы-
масці ўносілі свой уклад
у перамогу над ворагам.
Таму мы звяртаемся да

вас з просьбай падзяліць
сваімі ўспамінамі, пе-
ражываннямі аб тых цяж-
кіх выпрабаваннях, што
выпадлі на долю нашага
народа і асабіста вас.
Многія з вас за апош-
нія гады наведвалі Радзі-
му, сваімі вачыма ўба-
чылі тую змену, што ад-
быліся ў роднай Бела-
русі, і мы будзем удзяч-
ны кожнаму земляку, які
выканае нашу просьбу.
Рэдакцыя газеты
«Голас Радзімы».

Іван ШАМЯКІН

Здавалася, што жудасная машына
карнікаў запрацавала без перашкод,
па дэталёва прадуманаму д'ябальска-
му плану. Чарговую ахвяру дужыя
гестапаўцы хапалі пад рукі, падымалі
ў кузаў. Грузавік падыходзіў пад шы-
беніцу. Кат ускідаў пятлю на шыю.
Машына адыходзіла, паварочвалася.
Хутка, Спрытна, Механізавана. На-
чалства і варта заспакоіліся. Адзін
з афіцэраў пачаў рабіць фотаздымкі.

І раптам адбылося нечаканае. І для
нас і для фашыстаў. На царкве зазвані-
лі званы. Вось на гэтай царкве, што
на плошчы.

Я не адразу зразумеў. Падумаў,
што арганізавалі яны. Ды не! Гэта не
быў пахавальны бом. Не фарс. Не! На
ўсё наваколле загучаў грозны заклік.
Званы зазванілі так, як званілі яны
адвечна, калі ішла бяда — нашэсце
ворага, паводка, пажар. Званы кліка-
лі: «Падмайся, народ! Падмайся,
народ!»

І людзі паднялі галовы. Натоўп як
бы вырас. А каты спалохана заміту-
сіліся. Нешта крычалі Бругер і Шміт.
Лучынскі кінуўся да царквы. За ім —
гестапаўцы. З бронетранспарцёра па-
чаў біць кулямёт, па званіцы.

А званы ўсё клікалі: «Падмайся,
народ! Падмайся, народ!»

Не ведаю... І цяпер не ведаю, з-за
гэтага, ці так было задумана, але па-
каранне спынілі. Павесілі адзіна-
ццаць. Тры шыбеніцы астатлі пустыя.
Астатніх арыштаваных павесілі назад
у турму. Большасць з іх у хуткім ча-
се расстралілі.

Калі чалавека, які званіў, забілі,
званы доўга яшчэ грозна гудзелі, так
моцна ён расхістаў іх. Чалавеку было
семдзесят шэсць год. Стары глукі
адзінокі званар. Кузьма Ягоравіч Са-
рока. Як ён трапіў на званіцу? Зна-
рок? Выпадкова? Але безумоўна ад-
но: убачыў ён адтуль, як караюць
прышэльцы нашых людзей, і не вы-
трываў. Ведаў, што ідзе на смерць.
Пайшоў. Без страху. Па тым, як яны
стралялі там, на званіцы, і як пачалі
сціхаць бомы, я зразумеў, што ча-
лавека забілі. Але зразумеў другое,
галоўнае — што ён свядома ішоў на
гэта. Помню, я пашкадаваў, што гэты
невядомы змагар не зацягнуў туды
кулямёта. Адных званоў мала. У мяне,
на крайняй меры, будучы пісталет
і граната, але яны схаваны на ква-
тэры.

Калі плошча апусцела, я пайшоў
на кватэру. Па горадзе — усюды па-
трулі паліцыі і гестапа. Яны тройчы
спынялі мяне і правяралі дакументы.

Ліза кінулася насустрач, устрыво-
жана і ўзрадаваная.

«Я ўсе вочы праглядзела. Чаму
так позна? Кажуць, людзей вешалі?»

У гэты момант, упершыню за той
дзень, апанавала слабасць. Самелі
ногі. Я зніяслена апусціўся на канапу,
відаць, збялеў.

«Павесілі Паўла», — сказаў я і...
заплакаў.

Яна ведала Паўла, ён заходзіў
колькі разоў, і ёй падабалася, што я
сябрую з такім чалавекам, інтэлігент-
ным, разумным.

Цяжка сказаць, чаму я даверыўся
ёй у той момант. Бываюць душэўныя
рухі, якія немагчыма растлумачыць.

Жанчына ў той міг, відаць, шмат
чаго зразумела, бо заціснула рот да-
лонямі. Потым глянула ў вокны, за-
чыніла на кручок дзверы. І ні пра што
больш не пытала. Знікла, напэўна, яе
надзея зрабіць мяне мужам. І яна
адразу пастарэла, асунулася, шчыра
засмуцілася, калі я адмовіўся ад сне-
дання. Я таксама больш нічога не
тлумачыў ёй. Надзеў лепшы касцюм,
дастаў з тайніка пісталет і гранату.

Яна спытала:

«Ты больш не вернешся?»

«Не ведаю».

Я адказаў шчыра. Хіба я мог ве-
даць, што са мной будзе?

Яна пацалавала мяне.

«Будзь асцярожны, Кузь. Ведай,
табе ёсць куды вярнуцца».

...Што ж на самай справе адбываецца на перагаворах 18-ці краін па разбраенню ў Жэневе? Калі ж будзе такі дагавор? Хто пераахвочвае дамовіцца аб разбраенні?

Канада.

Д. СЛУШКОУ.

ЗАМАРАЗКІ «ХАЛОДНАЙ ВАЙНЫ»

Вось ужо каля двух месяцаў цянецца чарговы тур работы Камітэта 18-ці дзяржаў па разбраенню, але, на жаль, практычных вынікаў пакуль яшчэ няма. Больш таго, весткі, якія паступаюць з Жэневы, зусім нельга далучаць да аптымістычных. Ні па адным з пытанняў разбраення дагаворнасць пакуль не дасягнута.

Хто ж вінаваты ў гэтым, хто заводзіць перагаворы аб разбраенні ў тупік, хто прымушае Камітэт 18-ці дзяржаў працаваць на халастым хаду?

Адказ не ўяўляе сакрэта. Віной усяму — пазіцыя заходніх дзяржаў. Два месяцы работы Камітэта 18-ці зноў пацвярджаюць гэта, хоць па-

чалася яна ў спрыяльнай атмасферы, створанай Маскоўскім дагаворам. Здавалася б, трэба чакаць, што гэта акажа ўплыў на змяненне «клімату» і ў Жэневе. Па крайняй меры Савецкі Саюз рабіў са свайго боку ўсё магчымае, каб дасягнуць станоўчых вынікаў. Напамінім хоць бы аб Мемарандуме СССР аб мерах, накіраваных на аслабленне гонкі ўзбраенняў.

А што дасталі са сваіх партфеляў заходнія дэлегацыі? Амерыканскі план аб так званым «замарожванні» сродкаў дастаўкі ядзернай зброі і план Батлера, што фактычна вядзе да замацавання цыпераніяга ўзроўню як у галіне дастаўкі бомб, так і ў іншых галінах узбра-

енняў. Але ж і таго, што ўжо маецца, досыць для знішчальнай ядзернай вайны! Не выпадкова, што азнаёміўшыся з гэтым планам, міністр замежных спраў СССР А. А. Грамыка сказаў: «Ад такога

«замарожвання» вельмі вее замаразкамі «халоднай вайны».

Тое ж самае можна сказаць і аб амерыканскай прапанове скараціць вытворчасць дзелячыхся матэрыялаў. Нічога агульнага з разбраеннем яна не мае. У пацвярджэнне прывядзем цікавыя лічбы падлікаў, зробленых амерыканскім фізікам — атамнікам Ральфам Лэпам. Ён падлічыў, што запасы дзелячыхся ураду і плутонію ў ЗША складаюць ужо каля 700 тон! Для боегалоў жа ўсіх відаў амерыканскай ядзернай зброі патрэбна 450 тон гэтых матэрыялаў. Значыць, застаецца яшчэ 250 тон. Але план ЗША не прапануе нават знішчэння лішкі.

Што ж датычыцца плана Батлера, дык гэта яўная спроба патапіць праблему разбраення ў «тэхнічных» размовах, хоць выстуленне Батлера ў Жэневе было раней шырока разрэкламавана. Такім чынам, амерыканскі план «замарожвання» прадугледжвае толькі кантроль над найбольш сакрэтнымі відамі зброі і над найбольш сакрэтнымі відамі ваеннай вытворчасці пры адсутнасці ўсякага разбраення.

Не, не гэтага чакаюць ад Камітэта 18-ці народаў! Міралюбівыя сілы свету на чале з СССР будуць працягваць барацьбу за поўнае разбраенне, за знішчэнне пагрозы ядзернай вайны. Савецкі Саюз — ініцыятар плана ўсеагульнага і поўнага разбраення, які ён даўно паклаў на стол ААН і стол Жэнеўскага Палаца нацыяў. — будзе і надалей змагацца за яго практычную рэалізацыю. Праблема праблем чалавецтва павінна быць і будзе вырашана, бо ўсё чалавецтва патрабуе міру, патрабуе разбраення.

СЯРОД ЗАХОДНІХ ДЫПЛАМАТАУ

— ...Гэта мой медаль за шматгадовую службу на жэнеўскіх перагаворах па разбраенню.

«Сандзі таймс», Лондан.

Мне хацелася б што-небудзь прачытаць пра маю родную вёску Боханы на Стаўбцоўшчыне, якую я пакінуў у 1926 годзе, пра родных і аднавяскоўцаў, наогул, хацелася б ведаць нават, як жаваранак звініць пад родным небам і зязюля кукуе, бо ўжо 36 год як мы іх не чуем.

Мікалай ДУБАТОВАКА.
Канада.

На жаль, Мікалай Аляксеевіч, не ўдалося і мне пачуць песні жаваранка і кукаванне зязюлі ў роднай вам мясцовасці, бо пара для іх не прыйшла. Палі вёсак Боханы, дзе жыўце ваш брат Платон Аляксеевіч і сястра Надзя. Качканы, дзе жыве сястра Марыя, і іншыя пакрыты глыбокім снегам.

Вашы аднавяскоўцы кажуць, што вялікі снег — добрая прыкмета, будзе багаты хлеб. Бачыў я, што калгаснікі на адзін снег не спадзяюцца. Сяўба не за гара-

мі, і падрыхтоўка да яе ў калгасе ідзе поўным ходам.

— Лёгка і радасна працаваць зараз, — кажа ваш брат Платон, — калі самую працаёмкую работу выконваюць машыны.

Жыве Платон Аляксеевіч з жонкай і малодшым сынам, вучнем 7 класа. Старэйшы сын Іван скончыў Мінскі палітэхнікум і зараз працуе тэхнікам на торфапрадпрыемстве каля Добруша, а праз год закончыць Мінскі політэхнічны інстытут, дзе вучыцца завочна, будзе інжы-

нерам. Дачка Валянціна закончыла Засуліцкую сярэдняю школу і зараз вучыцца на будаўніцка ў Мінскім тэхнікуме.

— Жывём добра, — кажа Вольга Пятроўна, — маем агарод, карову, свіней, розную птушку, ад калгаса на працадні атрымліваем багата.

— Каб такое жыццё было ў 1926 годзе, дык не прыйшлося б Мікалаю зараз бадзяцца па чужыне. — дабаўляе Платон Аляксеевіч. — А бачылі, колькі новых дамоў у вёсцы і як яна вырасла? Дамы будуць на гарадскі лад, з шырокімі вокнамі. А

падлічыце, колькі тэлевізійных антэн на дахах былых панскіх парабкаў!

Добра жывуць і астатнія родзічы Мікалая Аляксеевіча. Сястра Надзя жыве ў вёсцы Боханы, крыху далей ад Платона, працуе ў калгасе. Дочкі падраслі, адна працуе на прадпрыемстве, а другая вучыцца. Сястра Марыя пасялілася ў вёсцы Кучкуны, жыве з двума сынамі і нявесткай у прыгожым доме. Хутка яе сын Мікалай паселіцца ў новым шлакабетонным доме. Нядаўна ў сям'і было свята — нарадзіўся трэці ўнук Анатоль.

Нявестка Зіна працуе бухгалтарам у калгасе Імя Пушкіна, сын Анатоль — рахункаводам, а Мікалай — шоферам.

Вывела сваіх дзяцей у людзі і сястра Соф'я. Зараз яна

жыве ў вёсцы Ячонкі. Яе сын Анатоль стаў вядомым мастаком, дачка выйшла замуж і пасялілася ў Стаўбцах. Там жа жыве і брат Іван Аляксеевіч, які ў 1956 годзе вярнуўся на Радзіму з Аргенціны. Амаль дваццаць год правёў ён на чужыне.

— Цяжкае было жыццё, — расказвае Іван Аляксеевіч, — і галоўнае, ніякай перспектывы ні для сябе, ні для дзяцей.

Дзяржава забяспечыла Івана Аляксеевіча кватэрай, выплачвае пенсію. Сын яго Мікалай набыў спецыяльнасць токара і працуе на камвольным камбінаце ў Мінску. Ён ужо сам бацька і гадуе дачку.

Вось так, Мікалай Аляксеевіч, жывуць вашы родныя і блізкія.

Г. БЯЛЬКЕВІЧ.

НА ГАРАДСКІ ЛАД

УСПАМІНАЮЧЫ МІНУЛАЕ...

Мне ішоў дваццаць першы год, калі пачалася вайна. Я ў той час працаваў бухгалтарам ў вёсцы Полава, ля Шаркоўшчыны. Калі прыйшлі фашысты, я спачатку хаваўся, а потым пайшоў і зарэгістраваўся. Працаваў на прымусовых дэрожных работах. Затым уладкаваўся на работу ў Браславе, а потым пераехаў у Шаркоўшчыну, дзе зноў стаў бухгалтарам.

З малых год мяне цягнула вучыцца. Але пры панскай Польшчы я, сын селяніна, змог скончыць толькі сем класаў. Пры Савецкай уладзе паспеў прайсці курсы бухгалтараў. Далейшыя мае планы парухіла вайна. А мне хацелася стаць настаўнікам.

Калі ў Паставах адкрылася настаўніцкая семінарыя, я паступіў туды. Нарэшце, думалася, збудзецца мая мара. Але справы пайшлі зусім інакш. Прызнаюся, я стараўся быць далей ад палітыкі. А аказалася, трапіў у самы мутны яе вір, які паламаў усё маё жыццё.

Восенню 1943 года ў семінарыю завітаў загадчык «аддзела асветы» Глыбоцкага гербтскамісарыята Вітвіцкі з атрадам нямецкіх салдат. Навучэнцаў сабралі ў адно месца, і гітлеравец пачаў гаварыць прамову аб «патрыятызме», «свабодзе», «фюрэру і «доблесных» нямецкіх войсках. «Хай усе загінуць», — казаў Вітвіцкі, — але апошнім будзе нямецкі салдат. І хто сёння выступіць супраць

нас, будзе павешаны!». Потым ён сказаў, што ўсе мы павінны ўступіць у так званы «Саюз беларускай моладзі».

Першым даў згоду Яўген Занковіч, які раней прыехаў з нейкіх «спецыяльных курсаў» і насяў чорную ўніформу. Як пасля стала вядома, такую форму насялі лідэры СБМ. Занковіч, таксама пачаў выступаць.

— СБМ нічога агульнага не мае з палітыкай! СБМ дапаможа аб'яднаць і згуртаваць у адно цэлае шэрагі беларускай моладзі!... — крычаў ён і заклікаў нас уступаць у СБМ.

Запанавала маўчанне. Некалькі чалавек падаліся да стала, другія пачалі паглядваць на дзверы. Аднак яны былі ўжо закрыты. Станавілася зразумелым, што фашысты не адступяцца. Пачалі запісвацца і іншыя.

Падыйшла і наша з Івановым Арсеніем, маім сябрам, чарга. Мы рашылі, што адкасаемся ад СБМ, спаслаўшыся на ўзрост. Мы так і сказалі Занковічу. Але той і слухаць не стаў.

Што ж, давялося запісацца. Толькі пяць чалавек са ста не далі згоду. Іх тут жа арыштавалі. Праз некалькі дзён яны ўжо «добраахвотна» ўступілі ў СБМ.

Пасля сканчэння вучэбнага года ўсіх хлопцаў — эсэзэмаўцаў мабілізавалі ў створаную беларускую нацыяналістамі «Беларускую краёвую абарону». Старэйшым прапанавалі

Паважаная рэдакцыя!

Ці не маглі б вы дапамагчы адшукаць мне родных? Я пакінуў сваю вёску ў 1914 годзе і цяпер жыву ў ЗША.

Кірыл Лук'янавіч ШЧЭРБА.

Ад рэдакцыі:

Радзі вам паведаміць, Кірыл Лук'янавіч, што ваша маці Шчэрба Алена Кузьмінічна і сёстры Надзежда і Соф'я пражываюць у вёсцы Зацітава Слабада Пухавіцкага раёна Мінскай вобласці.

Брат Аркадзь жыве ў Пухавіцкім раёне Мінскай вобласці, гор. Мар'іна Горка па вуліцы Карла Маркса.

Другі брат Уладзімір жыве ў Мінску па вуліцы Янін Купалы 13, кв. 12.

пехаць на курсы беларускіх камандзіраў у Мінску. Мы згадзіліся, бо з двух ліхаў выбіралі меншае.

У Мінску нас апранулі ў форму і пачалі муштравать, а потым ў сувязі з няўдачамі гітлераўскіх войскаў на фронце нас павезлі ў бок Германіі. У Вільнюсе састаў заблілі савецкія самалёты, і наша «войска» разбеглася. Блукаючы па вакзале, мы напаткалі людзей, якія гаварылі па-беларуску. Разгаварыліся. Аказалася, склаваецца група для засылкі ў савецкі тыл. Групу арганізоўваў Усевалод Роцька. Арсеній, я і яшчэ некалькі чалавек рашылі далучыцца да іх. Дзейнічаць супраць Савецкай Арміі мы не збіраліся, проста хацелі дабрацца бліжэй да Пастаў, а там махнуць дадому.

Але чорт, якому мы хоць і не па сваёй волі, але прадалі, душы, учэпіста трымаўся за нас. Нас павезлі далей на Захад, у горад Дальвіц ва Усходняй Прусіі, дзе ствараўся спецыяльны батальён. Спачатку ў ім налічвалася чалавек 30, пасля далучыліся беглыя паліцэйскія, і батальён разросся да

150 чалавек. Камандавалі ім Рагуля і Роцька.

Рагуля ўсяляк стараўся выслужыцца перад фашыстамі. У свой час на акупіраванай Беларусі ён камандаваў эскадронам, які праводзіў карныя экспедыцыі супраць партызан і мірнага насельніцтва.

Да нас неаднаразова наведваліся нямецкія афіцэры і прапавалі, каб мы адправіліся на фронт. Але большасць з нас адмаўлялася зрабіць гэта, за што наш батальён некалькі разоў абязбройвалі, пазаб'ялялі пайка. Праўда, знайшліся сярод нас такія, хто згадзіўся выканаць загад. Гэта Рудак, былы камендант паліцыі ў Шаркоўшчыне, і яшчэ трынаццаць чалавек такіх жа, як і ён, карнікаў. Іх аддзлілі ад нас, далі лепшы паёк, пачалі абуцаць па асобай праграме, а праз нейкі час адправілі ў бок фронту.

[Заканчэнне на 7-й стар.]

«Голас Радзімы»

№ 27—28 [812—813]

Пішучь ЗЕМЛЯКІ

Дарагія сучайчыннікі, далёкія ад нас, але блізкія сэрцу сябры!

Ад імя праўлення Саюза Савецкіх грамадзян горада Шарлеруа ў Бельгіі дзякуем вам за высланыя кнігі на рускай і беларускай мовах у адрас Мар'і Гарох, якая перадала іх нам для папаўнення бібліятэкі.

Вельмі прыемна і да слёз кранальна адчуваць клопаты любімай Радзімы аб нас, савецкіх людзях, якія па волі лёсу знаходзяцца далёка ад яе. Нягледзячы на адлегласць, мы любім наш дарагію Радзіму, мы зайсьбды з ёю, радуемся яе поспехам і ўсімі сламі імкнемся ўнесці наш невялікі ўклад у справу ўмацавання дружбы паміж народамі. Жадаем вам, нашы дарагія сучайчыннікі-сябры, усяго добрага ў жыцці.

Праўленне аддзела ССГ гор. Шарлеруа.

* * *

Дарагія таварышы з «Голасу Радзімы»! Дзякую за кнігі і асабліва за календар. Кнігі чытаю з вялікай ахвотай, хоць на доўгі час. Я хацеў паслаць вам за кнігі грошы, але мой сябра, які таксама атрымаў ад вас літаратуру, сказаў, што ўсё гэта бясплатна. Так што яшчэ раз шыра дзякую.

За мяжу я трапіў 20-гадовым хлопцам ў 1942 годзе: быў вывезены гітлераўцамі на работу. Мае бацькі жывуць пад Вільнюсам, пішучы, што жывуць добра. У нас раней была непраходная багна, а сёння на месцы былых балот сеюць жыта і лён. Пішучы з дому, што я не пазнаў бы родных месца, калі б прыехаў.

Міхаіл ПАДБЯРЭЗСКІ.

Францыя.

САВЕЦКАЯ КНИГА

Ў ФРАНЦЫІ

Кнігі К. Сіманова, М. Шолахава, К. Паустоўскага, В. Някрасава занялі пачаснае месца ў вітрынах і на палках французскіх кнігарань і бібліятэк. Паўсюдна ў Парыжы вы знойдзеце творы савецкіх аўтараў: і ў шыкоўным — усё свята і шкло — магазіне з моднай замежнай назвай «Драгстар» на Елісейскіх палях, і ў сціплай кніжнай краме дзе-небудзь на задворках лацінскага квартала. У апошні час спіс кніг савецкіх пісьменнікаў, якія перакладзены на французскую мову, расце асабліва хутка.

Паглядзім, як выглядае савецкая серыя ў найбольш буйных французскіх выдавецтвах. Перш за ўсё, безумоўна, трэба назваць дэмакратычнае выдавецтва «Эдзітэр франсэ рэюні», якім кіруе Луі Арагон. Дыяпазон выпушчаных тут твораў савецкіх пісьменнікаў надзвычай шырокі — ад шматтомнага збору твораў М. Горькага да тоненькага спіска «Дзёнік Ніны Касцерынай». Цяжка пералічыць усе савецкія кнігі, якія атрымалі тут пачэўкі ў жыцці. Гэта «Джаміля» Чынгіза Айтматава («Адзін з цудоўнейшых у свеце твораў пра каханне», на думку «Юманітэ»), «Бітва ў дарозе» Галіны Нікалаевай, «Спадарожнікі» і «Сярожа» Веры Пановай, «Калегі» Аксёнава, творы Паустоўскага, Федзіна, Казакевіча, Някрасава, Палывога, Чукоўскага, Віргы, апавяданні савецкіх пакарыцеляў космасу Юрыя Гагарына, Валянціны Церашковай, Германа Цітова і Валерыя Быкоўскага, кнігі многіх і многіх іншых аўтараў.

У бліжэйшы час да ўжо выдадзеных выдавецтвам «Галімар» 13 твораў савецкіх аўтараў далучацца яшчэ сем назваў. На працягу вясны гэтага года выходзяць з друку «Рускі лес» Леаніда Ляонава, другі том «Аповесці аб жыцці» Канстанціна Паустоўскага і іншыя.

У свой час другое буйнае буржуазнае выдавецтва «Жуліяр» першым у Францыі апублікавала «Ціхі Дон» М. Шолахава. Цяпер яно выпускае ўжо восьмы том збору твораў М. Шолахава. «Жуліяр» знаёміць французскіх чытачоў таксама з творамі Салжаніцына, Бакланова, Аксёнава, Канецкага, Еўтушэнкі.

Такою ж цікавасць да публікацыі твораў савецкіх аўтараў праяўляюць і іншыя французскія выдавецтвы — такія, як «Плон», «Дэлаграў», «Фаскель», «Прэс дэ ла Сітэ». У іх калектарах паявіліся ўжо кнігі Аляксандра Галстага, Ільі Эранбурга, Вольгі Бергольц, К. С. Станіслаўскага.

КВЕТКІ ПУШКІНУ АД ЭФІОПСКАГА ЮНАКА

У «Пачатку аўтабіяграфіі» Аляксандр Сяргеевіч Пушкін пісаў, што дзед яго маці быў неграм. Калі ён аказаўся ў Пятра Першага, гасудар ахрысціў маленькага афрыканца і даў яму прозвішча Ганібал.

...У Кіеве прыбыла на вучобу чарговая група афрыканскіх студэнтаў. Юнак з Эфіопіі, як толькі сыйшоў з поезда, папрасіў паказаць яму помнік Аляксандру Сяргеевічу Пушкіну.

Госць доўга стаяў ля помніка паэту ў Пушкінскім парку, усклаў да падножжа вялікі букет кветак. Ва ўніверсітэце студэнт часта спыняўся перад партрэтамі геніяльнага песняра рускага народа, думаў аб чымсьці сваім. Нарэшце маўклівы малады чалавек расказаў новым сябрам, што ён нарадзіўся ў невялікім гарадку, які размешчаны ў Абісініі гарах і называецца Харар-Пушкін. У прозвішчах многіх тамашніх жыхароў таксама ёсць прыстаўка Пушкін. Яны захоўваюць паданні і легенды аб сваім земляку, які пасля доўгіх прыгод і вандраванняў трапіў у далёкую паўночную краіну. Яго праўнік стаў сусветна вядомым паэтам.

Памяць Пушкіна ўшаноўваюць не толькі ў гарадку, але і ва ўсёй краіне. Яго творчасць у Эфіопіі ведаюць з англійскіх перакладаў. Біяграфія выдадзена на дзяржаўнай мове.

МІНСК. Самыя рэдкія манеты, пачынаючы з антычнага перыяду, прадстаўлены на стэндах аддзела нумізматыкі, які адкрыўся ў музеі гістарычнага факультэта Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Тут — старажытныя і сярэднявечныя грошы Арабскага халіфата, Залатой Арды, Рымскай імперыі, унікальныя манеты Англіі, Францыі, Швецыі, Іспаніі і Ватыкана.

Усяго на гэтай своеасаблівай выстаўцы можна ўбачыць 1500 вельмі рэдкіх манет з больш чым васьмі тысяч, якія захоўваюцца ў фондах музея.

Беларусь па праву можна назваць краінай скарбаў. За паўтара стагоддзя на яе тэрыторыі выяўлена і вывучана амаль паўтары тысячы грашовых скарбаў. Большасць з іх знойдзена ўздоўж ракі, якія ў далёкія часы з'яўляліся асноўнымі гандлёвымі шляхамі.

Выключную цікавасць мае скарб, адкрыты ў вёсцы Пагарэльшчына Мінскай вобласці. У ім аказалася звыш трох тысяч арабскіх сярэбраных манет 8—10 стагоддзяў. Гэта адна з буйнейшых знаходак такіх манет, якія выяўлены на тэрыторыі Усходняй Еўропы.

НА ЗДЫМКАХ: 1. Ініцыятар стварэння нумізматычнага кабінета, выкладчык кафедры гісторыі старажытнага свету і сярэдніх стагоддзяў БДУ В. Рабцэвіч (справа) расказвае студэнтам аб скарбах, знойдзеных на тэрыторыі Беларусі.

2. Адзін з буйнейшых скарбаў арабскіх манет, выяўленых на тэрыторыі Усходняй Еўропы. Знойдзены ў сяле Пагарэльшчына Мінскай вобласці.

КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА

Канцэрт югаслаўскай эстрады

З вялікім поспехам у Мінску прайшлі гастролі артыстаў югаслаўскай эстрады. Зладжаны эстрадны аркестр «Рэха» пад кіраўніцтвам Драгаміра Рыстыча і пры ўдзеле аднаго з лепшых трубачоў Югаславіі Прэдслава Крыстыча і спевакоў Радаслава Грайча, Вішні, Корбар, Вольгі Нікаліч, Зорана Георгіева выканалі творы югаслаўскіх кампазітараў. Асабліва поспех выйшаў на долю вядомага спевака і артыста Джорджэ Мар'янавіча, які выступіў у другім аддзяленні канцэрта. Яго артыстычны талент і песні савецкіх і югаслаўскіх кампазітараў, выкананыя на рускай мове, пакарылі мінчан.

На здымку: Джорджэ Мар'янавіч. Фота Ул. КІТАСА.

ТВОРЫ ФІНСКАГА СКУЛЬПТАРА

У Беларускам мастацкім музеі адкрылася выстаўка твораў фінскай мастачкі Эсі Рэнвал. Гэта першая выстаўка з Фінляндыі, якая экспануецца ў Беларусі. Скульптуры і малюнкi (а іх больш 120) дапаўняюць здымкі манументальных твораў, якія, зразумела, на выстаўку трапіць не маглі.

Скульптару 53 гады. Звыш трыццаці з іх аддадзены творчасці. Нарадзіўшыся ў беднай працоўнай сям'і, Рэнвал прайшла нялёгкае жыццёвае шлях. Яна блізкай нам сваёй палыманай барацьбой за мір і дэмакратыю, рэалістычнай накіраванасцю сваёй творчасці.

АРТУР МІЛЕР

У самым пачатку вайны Гебелс «вызваліў» салдат і афіцэраў германскай арміі ад асабістай адказнасці за збройныя злачынствы. Сёння былыя гітлераўцы на лаве падсудных адказваюць: «Не вінаваты. Выконвайце завады». Што ж хавалі за тым майчаннем, якім акружаны ў Заходняй Германіі працэсы над гітлераўскімі злачынцамі? Можна, вядомы амерыканскі драматург і публіцыст, артыкул якога мы перадрукоўваем у скарачаным выглядзе з газеты «Нью-Йорк геральд трыбюн», заната многа перавёў у галіну псіхалогіі і «загадкі» нямецкага характару, але ён правільна бачыць у гэтым майчанні сур'езную пагрозу міру.

У зале суда ў Франкфурце-на-Майне, дзе ідзе працэс над дваццацю двума гітлераўскімі эсэсаўцамі з Асвенціма, на вашу свядомасць давіць нікім не выказанае ўголас пытанне: ці можа зноў узнікнуць у Германіі рух накіштал таго, які даў гэтым людзям уладу распараджацца жыццём і смерцю?

Калі я прысутнічаў на судзе, мне прыйшло ў галаву, што, як і на ўсіх працэсах, звязаных з забойствамі, абвінавачаныя паступова губляюць свой сапраўдны твар.

Некалі людзі, якія сядзяць тут, распараджаліся як гаспадары на аблытанай калючым дротам зямлі і хадзілі ў каваных ботах, а цяпер гэта проста пажылыя немцы ў акулярах.

Кідаюцца ў вочы двое з падсудных. У аднаго фізіяномія прыдуркаватага, другі з вачыма гвалтаўніка, ўвесь час ёрзае на крэсле. Такого спалохаецца, калі сустранеш дзе-небудзь у поездзе. Што датычыцца іншых, дык яны падобны на дабрачынных нямецкіх дзядзечкаў. І сапраўды, жыццё, пражытае большасцю з іх з таго часу, як яны канулі ў «невядомасць», свед-

чыць аб тым, што яны авалодалі майстэрствам выходзіць сухімі з вады. Некаторыя пераўтварыліся ў вядомых дзелаў людзей, спецыялістаў і проста рабочых. Яны забяспечылі свае сем'і, вырастлі дзяцей і нават заслужылі павагу ў сваім асяроддзі.

Садыст

Той, чья сутнасць гвалтаўніка імгненна выяўляецца ў яго вачах, якія так і бегаюць, быў сапраўдным садыстам. У лагера ён любіў, увайшоўшы ў барак, наўздагад разрадаць рэвалвер у знявольненых. Калі ж яму не падабаўся погляд якога-небудзь вязня, ён проста пускаў яму кулю ў лоб. Але пасля вайны гэты тып пачаў працаваць саітарам у бальніцы, і пацыенты, якія называлі яго «папаша Кадук», напісалі ў суд аб яго асаблівай чуласці і незвычайнай сардэчнасці.

Ніхто не ведае дакладна, колькі безабаронных людзей адправіў на той свет «папаша Кадук» за чатыры гады сваёй службы ў Асвенціме. Азызлы таўстун з заплыўшымі вочкамі штурхае локцем свайго адзетага ў чорную мантыю адваката. Той адразу ж устае і заяўляе пратэст з прычыны якога-небудзь няпэўнага паказання. Словам, ствараецца ўражанне, што абвінавачаны сапраўды перакананы, нібы ён «папаша Кадук», а зусім не пачвара, якім яго апісвае сведка.

Адправіўся

на паляванні

Другі — аптэкар, які дапамагаў адбіраць вязняў для знішчэння ў газавых камерах. Ён стаў важнай персонай у сваім горадзе. Паліцэйскім, які прыйшлі яго арыштаваць, давялося чакаць, пакуль ён вернецца з палявання з Афрыкі. Як

жа мог гэты «джэнтльмен» рабіць такія страшэнныя злачынствы? (Гэтае пытанне было зададзена і на самай справе).

Аднак сведка, што ў гэты дзень некалькі гадзін запар даваў паказанні, прыводзіць факты, якія не пакідаюць ніякіх сумненняў. Ён і сам быў вязнем. Ён расказвае, як дзяцей вырываў з рук маці, аб тым, як машыны Чырвонага Крыжа выкарыстоўваліся для дастаўкі вязняў да месца іх смерці, катавання і пакут. Ён называе імёны падсудных аднаго за другім, і нямецкія хатнія гаспадыні, якія складалі большасць прысяжных засядацеляў, плачуць наўзрыд.

Тым не менш судзілі лічыць, што 90 працэнтаў людзей у Заходняй Германіі настроена супраць гэтага і яму падобных працэсаў. Аб гэтым гавораць пісьмы, якія паступаюць у адрас суда і адсутнасць якой бы там ні было ясна выказанай думкі або руху сярод немцаў з патрабаваннем аднавіць гонар нацыі, аддаўшы забойцаў у рукі правасуддзя.

Наадварот, па меркаванню судовых работнікаў, у краіне шырока распаўсюджана думка, што падобныя працэсы прыносяць Германіі толькі дрэнную славу. Бо гэта ж справы даўно мінулых дзён, дык дзеля чаго вырываць людзей з прывычных будняў праз столькі часу і г. д. і г. д.? Але жменька немцаў намерана працягваць пошукі ўсіх, хто меў дачыненне да злачынстваў, нават шофераў, якія дастаўлялі вязняў у газавыя камеры.

Небяспечная традыцыя

Той факт, што многія немцы адмоўна ставяцца да гэтага працэсу, тлумачыцца не проста бяздушнасцю перад тварам пакут або імуні-

КАНАДА ЗА ГАНДАЛЬ

Гандаль Канады з камуністычнымі краінамі сустракае бурнае адабрэне большасці канадцаў. Наспыны рост экспарту ў камуністычныя краіны за апошнія некалькі год ліквідаваў крызіс у сельскай гаспадарцы Канады і дапамог амаладзіць яе эканоміку. Канадцы падліваюць спіс сваіх выйгрышаў.

Па-першае, велізарныя лішкі збожжжа, якія былі палітычным кашмарам і прадметам галаваломных эканамічных клопатаў, зніклі. Па-другое, змяняецца залежнасць Канады ад прытоку замежнага капіталу для пакрыцця яе абавязальстваў па знешняй запазычанасці. Па-трэцяе, пасля васьмігадовага перыяду пасіўнага салыда знешняга гандлю Канада вось ужо тры гады запар мае актыўнае салыда.

Пакуль што найбольш буйнымі здзелкамі быў продаж збожжжа Кітаю і Расіі. Але агучны ход дзелавых адносін з камуністычным блокам аказаўся настолькі абнадзейваючым,

што цяпер іх імкнучы ўсяляк пашыраць.

У пяцідзясятых гадах экспарт Канады ў камуністычныя краіны склаў у сярэднім 50 мільёнаў долараў у год. У 1961 годзе ён павялічыўся да 278 мільёнаў. У 1962 годзе гэта сума, праўда, знізілася да 208 мільёнаў, але ў 1963 годзе ўзнілася да 332 мільёнаў. Камерсанты падказвалі, што сёлета гэта лічба яшчэ рэзка падкажыць і дасягне паўмільярда долараў.

Канадцы гавораць, што іх гандаль з камуністамі вядзецца на цвёрдай падставе. Адзіныя актыўныя прэрэчэнні супраць расшырэння гандлю Канады з камуністычным лагерам з'яўляюцца ў ЗША. На думку канадцаў, пазіцыя ЗША ў гэтым пытанні дыктуюцца хутчэй пацучыямі, чым логікай.

«Ю. С. НЬЮС ЭНД УОРЛД РЫПАРТ», ВАШЫНГТОН.

У ПАРАДКУ ВЫКЛЮЧЭННЯ

ЧЛЕНЫ ЭКІПАЖА АМЕРЫКАНСКАГА САМАЛЁТА «РБ-66» ВЫДВАРАНЫ З ГДР

Матэрыялы расследавання інцыдэнту паказалі, што амерыканскі ваенны самалёт «РБ-66» парушыў дзяржаўную граніцу ГДР не выпадкова і не ў выніку нейкай навігацыйнай памылкі. Да самага канца палёту экіпаж самалёта-разведчыка падтрымліваў двухбаковую радыёсувязь з наземнымі службамі ВПС ЗША, што пацвердзілі ў сваіх паказаннях і самі лётчыкі. На працягу ўсяго палёту экіпаж ведаў сваё месцазнаходжанне. Самалёт меў на борце абсталяванне для аэрафотаздымкі і спецыяльную апаратуру для вядзення ваеннай разведкі.

Тым чынам, расследаваннем неабвержна ўстаноўлена, што амерыканскі самалёт «РБ-66» уварваўся ў паветраную прастору Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі наўмысна, з мэтай правядзення ваеннай разведкі. Значыць, члены экіпажа самалёта-разведчыка займаліся ў межах дзяржаўнай тэрыторыі ГДР шпіянажам.

Аднак, улічваючы выказаны ў градах ЗША жаль наконт гэтага парушэння, а таксама яго запэўніванні ў тым, што амерыканскім уладам абдадзены строгія ўказанні не дапускаць падобных парушэнняў у будучым, было прызнана магчымым пасля кансультацыі па-

між кампетэнтнымі органамі ГДР і Савецкага Саюза абмежавання ў даным выпадку ў парадку выключэння выдварэннем членаў экіпажа самалёта «РБ-66» з меж Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі.

Рускія пропісы неразумнай ваеншчыне... Мад. В. Фаміцова.

ЖЫВЫМ

тэтам у адносінх да прынцыпаў, па якіх злачынства павінна быць пакарана. Што паложае ў немцах і застаецца загадкай для іншаземцаў — гэта іх абсалютная паслухмянасць перад вышэйшым начальствам, поўная маральная і псіхалагічная прастраца.

Некалькі разоў на працягу працэсу журналістам, якія асвятлялі яго ход, было загадана па розных прычынах пакінуць залу. Назіранне за выкананнем гэтых загадаў ляжыць на паліцэйскіх, якія размясціліся ніжэй судзейскага стала. Нядаўна трох паліцэйскіх спыталі, як бы яны зрабілі, калі б ім было загадана страляць у журналіста, які не пажадаў выйсці з залы. Адзін заявіў, што ён не змог бы гэтага зрабіць, а двое другіх казалі, што выканалі б загад.

Ніякіх перамен

Асабістае сумленне і адказнасць за выкананне бесчалавечных загадаў — пытанне, якое абвінавачанне імкнучы раскрыць перш за ўсё для Германіі, а затым і ўсяго свету. Адзін суддзя, які не меў дачынення да гэтага працэсу, сказаў мне, што яго апасенні за лёс Германіі выклікаю імяна гэтай тэндэнцыяй немцаў адмаўляцца ад свабоды выбару і падпарадкавацца ўсім загадам зверху.

Чырвонай ніткай праз усе працэсы па справах гітлераўскіх злачынцаў праходзіць тое палачэнне, што за свядомае і арганізаванае забойства шасці мільёнаў жанчын, мужчын і дзяцей, ці то па загаду зверху, ці то без яго, не можа быць ніякага апраўдання, якое б змякчала віну. За чатыры гады існавання Асвенціма там служыла каля шасці тысяч эсэсаўцаў, і ні адзін з іх не адмовіўся выканаць тое, што яму загадалі. Да гэтага часу ніхто з абвінавачаных не прызнаў, што ён зрабіў нешта ганебнае; яны не выказваюць ніякіх прызнакаў раскаяння нават цяпер.

Працэс у Франкфурце працягнуцца каля года. За гэты час тут выступіць каля трысот чалавек, якія перажылі жахі нямецкіх лагераў. А ў той час, як паказанні сведак запаўняюць прычым-

ную залу суда і сусветная прэса асвятляе ход працэсу, германская прамысловасць працягвае выпускаць цудоўныя аўтамабілі, станкі, электронныя машыны, у нямецкіх тэатрах ідуць добра пастаўленыя оперы і п'есы, нямецкія выдаўцы выпускаюць у свет прыгожа аформленыя кнігі — усе прызнакі і прыкметы цывілізацыі памнажаюцца, і ад гэтага яшчэ больш абстрактным і складаным робіцца адказ на пытанне, якое непазбежна ўзнікае ва ўсіх, хто бачыць бістрасныя твары абвінавачаных: як жа ўсё гэта магло здарыцца ў цывілізаванай краіне?

Калі чалавек здольны пазбавіць жыцця сабе падобных, прычым спакойна, лічачы гэта нават «ганаровым» абавязкам у імя «вышэйшых» мэт, ці можа якая б там ні было цывілізацыя лічыць сябе застрахаванай ад свавольства сіл, што прытаіліся ў чалавечым сэрцы?

А што ж усё-такі тоіцца ў сэрцы немца? Што ў ім мацней: павага закону або дух падпарадкавання, абсалютнага паслухмянасця? Вядома, калі б нямецкая паліцыя затрымала банду з дваццаці двух чалавек, якая б катавала і забівала проста дзеля грошай, усе немцы заявілі б пратэст і патрабавалі права судзіць. Як жа растлумачыць гэта няёмкае маўчанне ў лепшым выпадку і пацучыя абразы — у горшым, якія ўзніклі ў сувязі з франкфурцкім працэсам?

Вось чаму мне здаецца зусім натуральным, што нямецкая хатняя гаспадыня з ліку прысяжных засядацель паплач, як гэта зрабіў бы і ўсякі іншы на яе месцы, слухаючы паказанні аб зробленых злачынствах, на-

ват калі яна і мільёны ёй падобных на працягу па меншай меры дзесяцігоддзя чулі ўсё гэта сотні разоў без якой-небудзь прыкметы публічнага пратэсту супраць нацызму.

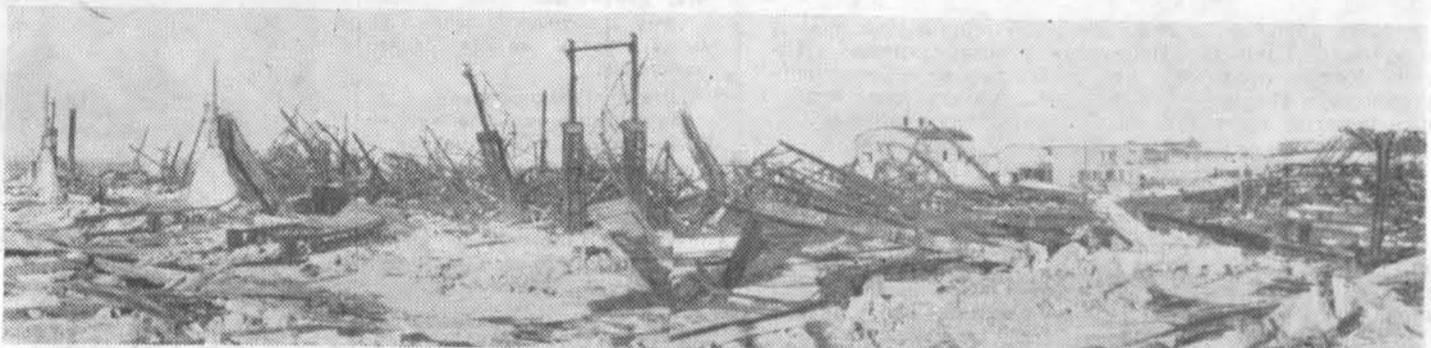
Таму ў Германіі забыты армейскія афіцеры, якія спрабавалі ў 1944 годзе забіць Гітлера. Бо яны ж зрабілі нешта немагчымае — яны прынялі маральнае рашэнне, якое парушала іх абавязак падпарадкавання ўладзе.

Вось чаму немец, які глядзіць сёння на гэтых падсудных эсэсаўцаў, можа быць узрушан паказаннямі аб іх злачынствах, але яго літаральна паралізуе нават думка аб тым, што ён мог бы выступіць супраць іх.

«Гэта зробіць хто-небудзь іншы»

Але каму і ў якой краіне не даводзілася чуць, як немцы гаварылі: «Калі не зраблю я, гэта зробіць хто-небудзь іншы». Такім чынам, пытанне, якое ўзнікла ў зале франкфурцкага суда, распаўсюджваецца па ўсім свеце, бударажыць сэрца кожнага чалавека. Вось так і становіцца саўдзельнікамі забойства і нават забойстваў, у якіх не ўдзельнічаў сам, але тым не менш меў з гэтага выгаду.

Вось чаму цяпер, калі атамную бомбу трымае столькі розных рук, трэба яшчэ раз уважліва ўгледзецца ў гэтыя ардынарныя твары абвінавачаных на франкфурцкім працэсе. І калі мы, што засталіся жывымі, усвядомім сваю адказнасць за будучае, — гэта будзе самым верным сведчаннем таго, што мы ўшаноўваем памяць мільёнаў бязвінных ахвяр.

Так выглядаў Магдэбург у 1944 годзе. Попел і руіны пакідалі за сабой фашысцкія варвары.

УСПАМІНАЮЧЫ МІНУЛАЕ...

[Пачатак на 5-й стар.]

Па меры таго, як Савецкая Армія наступала, «спецбатальён» пераводзілі далей на Запад. Начальства замітусілася. Нас усё часцей пакідалі на волю лёсу. Цэлымі днямі мы не елі, перабіваліся, як маглі. Фашыстам яўна было не да нас. А ў Судэтах зніклі Рагуля і Роцька.

Так скончыў існаванне наш «спецыяльны батальён». Многія з нас, у тым ліку Арсеній і я, пайшлі, як кажуць, куды вочы глядзяць і натрапілі на савецкія войскі. Мы атрымалі магчымасць вярнуцца на Радзіму. Вядома, прынялі нас далёка не прыветна. Мы знаходзіліся ў стане ворагаў народа і заслугоўвалі пакарання. І савецкі суд справядліва асудзіў нас.

Зараз усё гэта засталася згаду. Ужо больш за дзевяць год, як я і многія падобныя мне вярнуліся дамоў і сталі працаваць. Нас вызвалілі датэрмінова, прадаставілі ўсе правы, якімі карыстаецца кожны савецкі чалавек.

Яшчэ знаходзячыся ў зняволенні, я атрымаў прафесію сталара, слесара, трактарыста, электрамонтэра і механіка будаўнічых машын і, вярнуўшыся ў Шаркоўшчыну, адразу уладкаваўся сталаром у мясцовай школе. Потым мяне паслалі на курсы выкладчыкаў працы. З 1957 года я працую за-

гядчыкам вучэбнай майстэрні школы і выкладаю працу. Пазней я пайшоў вучыцца ў дзевяты клас вячэрняй школы, атрымаў атэстат сталасці і паступіў завочна ў Мінскі індустрыяльна-педагагічны тэхнікум.

Пабудаваў у Шаркоўшчыне ўласны дом. Дзяржава дапамагла мне пазыкай. Жыву ў дастатку і веру, што заўтра буду жыць яшчэ лепш. Хто хоча ведаць, чаму ў мяне такая вера, хай чытае Праграму нашай партыі.

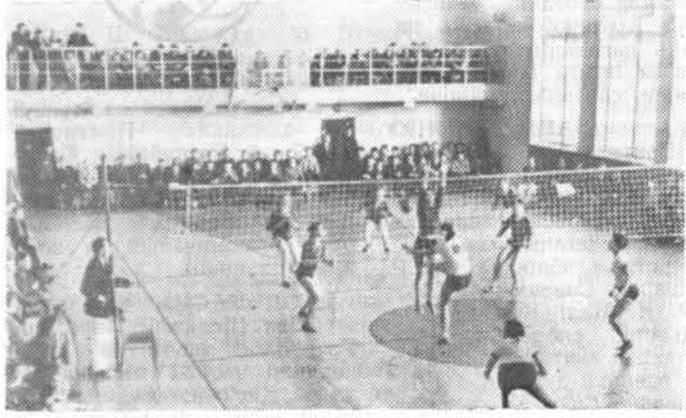
Наколькі я ведаю з пісем Арсенія Іванова, ён таксама жыўе добра. Жаніўся, працуе прапрабам на будоўлі, вучыцца завочна ў інстытуце. Палягошкі Пётр, які некалі быў разам з намі ў Дальвіцы, скончыў інстытут і працуе прапрабам. Латышонак Аляксандр цяпер механік на гароднінна-сушыльным заводзе ў Шаркоўшчыне. Многія іншыя, хто быў з намі ў «спецбатальёне», таксама зараз працуюць і вучацца.

Успамінаючы сваё мінулае, я вельмі шкадую, што лёс звёў мяне з беларускімі нацыяналістамі, падобнымі на Занковіча, Рагулю і Роцьку. Многія з іх, магчыма, і зараз жывуць дзе-небудзь за мяжой. Ведайце ж, добрыя людзі, аб іх чорных справах!

Цімафей ГРЫГОР'ЕУ.

У Гродна адбылося першынаство БССР па вайейболу. У спаборніцтвах удзельнічалі каманды абласцей і горада Мінска. Пераможцамі выйшлі гродзенскія спартсменкі.

НА ЗДЫМКУ: сустрэча вайейбалістак Гродна і Мінска. Фота П. Перахода.

Студэнт кансерваторыі, спявак Леанід Івашкоў захапляецца конным спортам. Ён ужо вынаау нарматыў майстра спорта.

Фота Д. Прэса.

Два галы Эдуарда Малафеева

У Баку адбыўся чарговы матч на першынаство краіны па футболе. Бакінскі «Нафтавік» прымаў мінскае «Дынама». Гульня праходзіла пры яўнай перавазе беларускіх футбалістаў. Вынік сустрэчы 2:0. Абодва галы забіў цэнтр-форвард мінскіх дынамаўцаў Эдуард Малафееў.

У дні канікул

Закончыліся вясновыя канікулы ў школьнікаў рэспублікі. Яны прынеслі многа радасці рэбятам. І напэўна больш за ўсё запомніцца яны юным спартсменам. Дні канікул у гэтым годзе былі днямі спорта, Спаборніцтвы, у якіх выступалі школьнікі, праходзілі паўсюды.

У Брэсце перамогай мінчан закончылася першынаство рэспублікі па лёгкай атлетыцы. Там жа адбыліся спаборніцтвы вайейбалістаў.

Новымі рэкордамі азнаменаваліся выступленні юных стралкоў у Мінску. Так, дзевяцікласніца 79-й мінскай школы Л. Васілеўская ў стральбе з пісталета па сілуэтах выканала нарматыў майстра спорта, а яе аднакласніку В. Пятрову ў стральбе з пісталета па круглай мішэні на 50 метраў не хапіла толькі аднаго ачка да ўсесазазнага рэкорду.

Спаборніцтвы юных спартсменаў па мастацкай гімнастыцы, якія праходзілі ў Віцебску, прынеслі нам двух новых майстроў спорта — Л. Шышкіну і Л. Ерамовіч. Барцы вольнага і класічнага стылю сустрэліся на дыване ў Гродна. І ў тым, і ў другім відзе барацьбы мацнейшымі былі калектывы сталіцы.

У МАЙСТЭРНІ ПАРТРЭТЫСТА.

— Вып'ем, пануль жонка не бача!

РЭХА паводкі

Сонечныя ліўні, расплэскаваючы па зямлі крыніцы святла, настойліва падточваюць зляжальную зімовую коўдру. Звонкі капеж весела адстуквае зіме пахавальныя рулады. Трымценнем раўчукоў хутка абудзяцца прырэчныя лагчыны, паплавы, а на хвалях заіскараца крыгі.

Калі па зімовай вопратцы забарабанаць кроплі дажджу, а далагляды агорне густы туман, пачынае разгортацца беларуская вясновая кніга. Сонца шчодро аддае прыродзе святло, цяпло і фарбы. У бары, дзе нагрэтая глеба і паветра пахнуць талай вадою і брусніцамі, прачынаецца раслінны свет. Расплюшчаць вочкі блакітныя пралескі, падснежнікі, кураслеп. Золатам нальецца маці-мачыха.

Міне яшчэ тыдзень-другі, і напоўняцца сокамі першыя вясновыя меданосы — вербы. Жоўтымі завушніцамі кветкак задымяць арэхаваыя кусты і альховыя зараснікі. Клейкім бальзамам набухнуць пупышкі чаромхі, таполі, сасны, бяроз.

МІКОЛА ХВЕДАРОВІЧ

Споўнілася шэсцьдзесят гадоў Міколу Хведаровічу. Праўленне Саюза пісьменнікаў БССР накіравала юбіляру віншаванне, у якім гаворыцца:

«Дарагі дружка Мікола Хведаровіч! Пісьменнікі Савецкай Беларусі, Вашы сябры і папличнікі, шчыра віншуюць Вас, аднаго са старэйшых і вядомых паэтаў, з Вашым слаўным шасцідзесяцігоддзем. Вялікая партыя Леніна выхавала з Вас, сына капільскага парабка, таленавітага паэта і загартаванага барацьбіта за справу камунізма. Ужо Вашы першыя зборнікі вершаў «Настроі», «Рытмы», «Баявыя песні» звярнулі на сябе ўвагу шырокай грамадскасці, аб іх шмат пісалі, спрачаліся. Вы ўнеслі ў нашу паэзію матывы гераічнага подзвігу, рамантыкі, вернасці рэвалюцыйнаму абавязку.

Як сапраўдны камуніст Вы мужа сустрэлі цяжкую бяду, якая напаткала Вас у гады культуры асобы. Вы нязменна верылі ў ленынскую праўду, у Камуністычную партыю, у шэрагах якой знаходзіцеся ўжо амаль сорак гадоў. З вялікім запалам, аптымізмам, энергіяй зноў працуеце Вы на паэтычнай ніве і ў пісьменніцкіх радах Беларусі. Дык жадаем Вам, Мікола Хведаровіч, доўгага веку, новага творчага поспеху. Жадаем Вам зазнаць яшчэ шмат шчасця і радасці ў жыцці». Рэдакцыя газеты «Голас Радзімы» далучаецца да гэтых цёплых віншавальных слоў і жадае юбіляру доўгіх і плённых гадоў жыцця.

З ПЕСНЯЙ У ВЯЛІКІМ ПАХОДЗЕ

Паэту-лірыку, паэту-публіцысту, прадстаўніку старэйшай гвардыі літаратараў Беларусі Міколу Хведаровічу (Мікалаю Федаравічу Чарнушэвічу) споўніецца шэсцьдзесят год. Нястомны вандроўнік па прасторах жыцця, аўтар твораў высокага грамадскага гучання, М. Хведаровіч шмат перажыў, шмат бачыў сонечных дзён, шмат пераадолеў навалніц. Але праз усё жыццё пранёс ён непагасную маладосць душы, аптымізм, свежасць пачуцця і вострыно зроку.

Неўтаймоўнае, маладое адчуванне радасці быцця, жаданне аддаць усё дарэштны, чым душа і сэрца багаты, людзям — людзям працы, людзям дзёркае думкі, заўсёднае імкненне ўнесці пасільны ўклад у вялікі стваральны працэс камуністычнага будаўніцтва — гэта і сёння вызначае творчасць Міколы Хведаровіча, гэтым напоўнены

вершы яго кніжак «Залаты лістапад» і «Перазвон бароў»... Творчая і грамадская дзейнасць Міколы Хведаровіча ў 1938 годзе была надоўга, амаль на два дзесяці гадоў, перапынена. Паэт стаў ахвяраю тае горкае трагедыі, што разыгралася ў перыяд культуры асобы. Да плённае творчае працы ён вяртаецца аж у 1956 годзе.

Так, паэту Міколу Хведаровічу шэсцьдзесят гадоў. Але, чытаючы яго новыя творы, не адчуваеш, што іх пісала рука чалавека, які пражыў шэсць дзесяткаў гадоў і прайшоў нялёгкую школу жыцця, — столькі ў іх кіпучай энергіі, маладога пачуцця, светлага аптымізму.

Хочацца па-сяброўску пакадаць яму захаваць гэтую свежасць пачуццяў, нязгасны аптымізм і веру ў чалавека і яго будучыню яшчэ на многія доўгія гады.

Алесь ЗВОНАК.

РАСКАЗВАЕ ЮБІЛЯР

Напярэдадні свайго 60-годдзя Мікола Хведаровіч зайшоў да нас у рэдакцыю. Мы выкарысталі гэты шчаслівы выпадак і папрасілі яго адказаць на некалькі нашых пытанняў.

Скажыце, калі ласка, якія Вашы кнігі выйшлі ў свет за апошнія некалькі год?

У выдавецтве «Беларусь» выйшлі зборнікі вершаў «Залаты лістапад», «Перазвон бароў». На рускай і беларускай мовах выдадзена кніга «Сонечны зайчык». Гэта зборнік вершаў, прысвечаны моладзі і напісаны аб моладзі. У выдавецтве «Савецкі пісьменнік» у Маскве выйшаў зборнік вершаў «Зацвітае лён».

Вялікай сваёй творчай удачай я лічу кнігу «Памятныя сустрэчы». У ёй я расказваю аб беларускіх пісьменніках старэйшага пакалення, якіх няма ўжо ў жывых, але з якімі я калісьці сустрэкаўся, быў знаёмы.

А над чым Вы працуеце зараз?

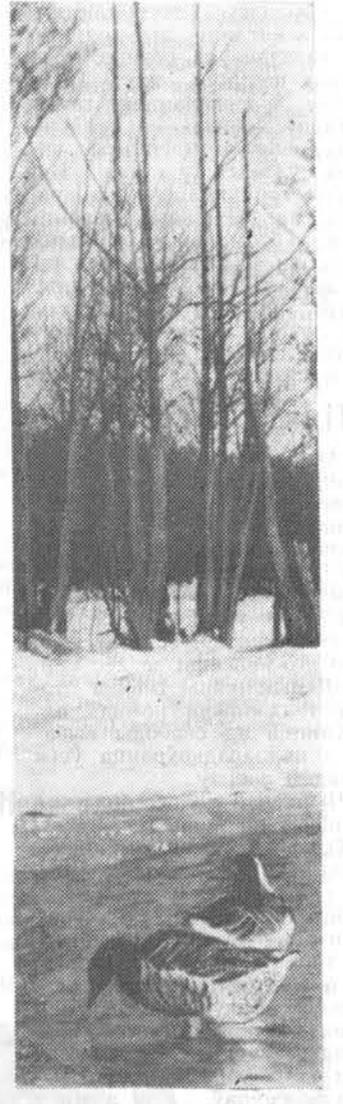
Збіраюся пісаць аўтабіяграфічны твор. Што гэта будзе — роман або аповесць — яшчэ не ведаю. Рыхтуецца да выдання вялікі зборнік вершаў. Ён выйдзе ў свет пад назвай «Выбранае» ў 1965 годзе. Там будуць і лепшыя творы, якія ўжо раней друкаваліся, будуць і зусім новыя вершы.

Якія ў Вас умовы для працы?

Хваліцца, здаецца, неяк не зусім ёмка. Добрая ўмова ў мяне і для працы, і для жыцця. Кватэра і ўсё, што чалавеку трэба, у мяне ёсць. Трэба толькі не ляніцца працаваць.

Можа, Вы што-небудзь хацелі б сказаць нашым чытачам?

Мне расказвалі таварышы, якія пабывалі ў Амерыцы, што яны там бачылі мае кніжкі і сустрэкаліся з людзьмі, якія мяне яшчэ памятаюць. Мне гэта было вельмі прыемна. А таму ўсім тым, хто мяне памятае або ведае мае творы, а таксама ўсім сумленным суайчыннікам за мяжой, я жадаю ўсяго добрага. Жадаю ім здароўя, шчасця і радасці.

Напрадвесні. Фотааэрод В. Дубінкі.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

НАШ АДРАС
Мінск, Ленінскі праспект, 77,
Дом друку.
Рэдакцыя газеты
«Голас Радзімы».

Павесялелі крылатыя зімоўшычкі. Купаюцца ў лужынах задзіры-верабі. У асветленых гах снуюць даўгахвостыя сініцы. Разам з дзятламі яны любяць ласаватца салодкім сокам набрынялых бяроз.

Прылятаюць вальдшнепы, кулікі, носяцца крыклівыя кнігаўкі, якія ўсё лета будуць жыць на зялёным купі лугоў. За імі з'явіцца варакушкі, берасцянікі, малінаўкі — найлепшыя спевакі лясной «эстрады».

Нярэдка бывае, што скараспелыя дні вясны змяняюцца дрэнным надвор'ем. Тады птушкі спыняюць трэлі і хавваюцца ў зацішных кутках.

Вясна прыйшла і ў барсукуву нару. Папоўнілася сям'я старога барсука. Чатыры звяркі корпаюцца ля маці. Чакаюць маладняку вавёрка, куница, зайчыха... Не сядзіцца ў цемнаце і бабрам. Яны ўсё часцей выходзяць са сваіх падземных хатак.

Пасля знікнення снегу першы прамысловы паход на ягаднікі і паселішчы мурашак праводзіць мядзведзь. Яноты-паласкуны цікуюць за вылезшымі з твані жабама. Дзічыха блукае з гуртом паласатых парасят, прывучае іх да цяжкіх пераходаў. Ласі, алені і казулі пачынаюць скідваць зімовыя кажухі.

Ул. БУТАРАЎ.